

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESA

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas vārdā
Rīgā 2011. gada 24. februārī
lietā Nr. 2010-48-03

Latvijas Republikas Satversmes tiesa šādā sastāvā: tiesas sēdes priekšsēdētājs Viktors Skudra, tiesneši Kaspars Balodis un Vineta Muižniece,

pēc Initas Vecbaštikas, Vilmas Dobeles, Kristīnes Preisas, Vilmas Varnas, Ilmara Varnas, Armanda Varnas, Annas Sedolas, Sandras Beņušes, Miķeļa Sīkļa, Mareka Mihailova, Spodras Mudītes Kundziņas, Indras Vadeiķītes, Jāņa Kundziņa, Ilgvara Sīkļa, Martas Mames, Elmāra Kārļa Mamja, Gata Mamja, Jāņa Kūmas, Ausmas Līnas Balodes un Irmās Alvīnes Kapilinskas konstitucionālās sūdzības un Initas Vecbaštikas konstitucionālās sūdzības,

pamatojoties uz Latvijas Republikas Satversmes 85. pantu un Satversmes tiesas likuma 16. panta 3. punktu, 17. pantapirmās daļas 11. punktu, kā arī 19.² un 28.¹ pantu,

rakstveida procesā 2011. gada 25. janvārī tiesas sēdē izskatīja lietu

“Par Rucavas novada domes 2009. gada 3. novembra saistošo noteikumu Nr. 27 “Par Rucavas novada teritorijas plānojumiem” daļā par vēja enerģijas zonas noteikšanu Dunikas pagasta teritorijā un 2009. gada 17. decembra saistošo noteikumu Nr. 41 “Detālplānojums nekustamajam īpašumam “Šūķi” (kad. Nr. 6452 012 0156, kad. Nr. 6452 011 0012), “Skrandas” (kad. Nr. 6452 012 0007)” atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 105. un 115.pantam”.

Konstatējošā daļa

1. 2004. gada 28. jūlijā Dunikas pagasta padome pieņēma lēmumu “Par Dunikas pagasta teritorijas plānojuma izstrādi” (protokola Nr. 51 4. punkts), ar kuru nolēma uzsākt Dunikas pagasta teritorijas plānojuma izstrādi un apstiprināja darba uzdevumu. Šajā laikā bija spēkā Ministru kabineta 2004. gada 13. janvāra noteikumi Nr. 34 “Vietējās pašvaldības teritorijas plānojuma noteikumi” (turpmāk - Noteikumi Nr. 34).

2004. gada 4. novembrī stājās spēkā Ministru kabineta 2004. gada 19. oktobra noteikumi Nr. 883 “Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi” (turpmāk - Noteikumi Nr. 883). 2005. gada 27. jūlijā Dunikas pagasta padome pieņēma lēmumu “Par precizēto darba uzdevumu apstiprināšanu” (protokola Nr. 8 1.1. punkts), kurā citastarp bija paredzēts, ka teritorijas plānojums izstrādājams atbilstoši Noteikumiem Nr. 883.

2005. gada 25. oktobrī Dunikas pagasta padome nosūtīja iesniegumu Vides pārraudzības valsts birojam (turpmāk arī - Birojs). 2005. gada 14. novembrī Birojs ar lēmumu Nr. 175-p nolēma nepiemērot stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu (turpmāk - stratēģiskais novērtējums) Dunikas pagasta teritorijas plānojumam.

2006. gada 10. novembrī Dunikas pagasta padome pieņēma lēmumu “Par teritorijas plānojuma galīgo redakciju” (protokola Nr. 13 3. punkts; turpmāk - Dunikas pagasta padomes 2006. gada 10. novembra lēmums) un izdeva attiecīgus saistošos noteikumus. Vēja enerģijas ieguves zona šajā teritorijas plānojuma redakcijā nebija paredzēta.

2007. gada 11. janvārī Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija (turpmāk arī - RAPLM) atzinumā Nr. 1-22/14074226 norādīja uz trūkumiem minētajā teritorijas plānojumā, kuru novēršanai Dunikas pagasta padomes 2006. gada 10. novembra lēmums ir jāatceļ un Dunikas pagasta teritorijas plānojuma galīgā redakcija jāizstrādā no jauna, nodrošinot arī atkārtotu tās sabiedrisko apspriešanu.

2007. gada 26. janvārī Dunikas pagasta padome atcēla savu 2006. gada 10. novembra lēmumu un paredzēja līdz 2007. gada 28. februārim “izstrādāt Dunikas pagasta teritorijas plānojuma galīgo redakciju, ņemot vērā RAPLM atzinumā norādītās iebildes”.

2007. gada 21. jūnijā Dunikas pagasta padome pieņēma lēmumu “Par Dunikas pagasta teritorijas plānojuma apstiprināšanu un saistošo noteikumu izdošanu” (protokola Nr. 7 3. punkts), ar kuru nolēma izdot teritorijas plānojuma grafisko daļu un teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumus kā pašvaldības saistošos noteikumus Nr. 3 “Liepājas rajona Dunikas pagasta teritorijas plānojums” (turpmāk - Saistošie noteikumi Nr. 3).

Saistošo noteikumu Nr. 3 grafiskajā daļā “Teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana” paredzēta “Plānotā vēja enerģijas ieguves zona”, savukārt daļas “Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi” 3.15.5.1. un 3.15.5.2. punkts paredz:

“3.15.5.1. Definīcija

Plānotā vēja enerģijas ieguves zona Dunikas pagasta teritorijas plānojumā noteikta ar mērķi norādīt vēja enerģijas ieguvei atbilstošās un paredzētās teritorijas. Plānotā vēja enerģijas ieguves zona noteikta, pamatojoties uz Latvijas Ornitoloģijas biedrības novērtējumu vēja enerģijas ieguves parku izvietojumam Dunikas pagasta teritorijā, kurā ņemts vērā īpaši aizsargājamo dabas teritoriju izvietojums un novērojumi par putnu migrāciju.

3.15.5.2. Atļautā izmantošana

Plānotās vēja enerģijas ieguves zonā ir atļauta vēja enerģijas ieguves parku būvniecība, ievērojot spēkā esošajos normatīvajos aktos noteiktās prasības.

Veicot vēja enerģijas ieguves parku projektēšanu, jānodrošina saskaņojumi ar atbildīgajām vides institūcijām un Latvijas Ornitoloģijas biedrību.

Ievērot šādus priekšnoteikumus, kas ļauj samazināt putnu sadursmju iespējas ar vēja ģeneratoru konstrukcijām:

(1) vēja ģenerators konstrukcijas daļām (tornim un rotora spārniem) ir jābūt gaišā krāsā;

(2) jānodrošina iespēja ģenerators konstrukcijas nakts laikā apgaismot no zemes ar izkliedētu apgaismojumu.”

Teritorijas plānojuma paskaidrojuma raksta 3.1. nodaļā “Nākotnes vīzija” norādīts, ka viena no pagasta nākotnes vīzijām ir vēja enerģijas ražošana, bet nodaļā “Attīstības mērķi” citastarp norādīts mērķis “attīstīt vēja enerģijas ieguvī”.

2007. gada 11. oktobrī RAPLM vēstulē Nr. 1-22/11436/8106 informēja Dunikas pagasta padomi, ka Saistošos noteikumus Nr. 3 pieņem zināšanai.

2008. gada 22. decembrī Dunikas pagasta padome pieņēma lēmumu par detālplānojuma izstrādes uzsākšanu nekustamajam īpašumam “Šuķi” (kad. Nr. 6452 012 0156, kad. Nr. 6452 011 0012), “Skrandas” (kad. Nr. 6452 012 0007) (protokola Nr. 13 1.7. punkts; turpmāk arī - Detālplānojums).

2009. gada 9. martā Dunikas pagasta padome nolēma nodot Detālplānojuma 1. redakciju sabiedriskajai apspriešanai un atzinumu saņemšanai (protokola Nr. 3 1.6. punkts).

2009. gada 19. martā notika “Dunikas pagasta Vēja parka detālplānojumu 1. redakcijas sabiedriskās apspriešanas sanāksme”. Sanāksmes protokolam pievienotajā dalībnieku sarakstā minētas 38 personas.

2009. gada 14. aprīlī Dunikas pagasta padomei tika iesniegta vēstule ar 182 parakstiem, kurā citastarp tika apgalvots, ka “zinātnieki un pētnieki jau sen pierādījuši, ka tuvāk par 2000 metriem no vēja ģeneratoriem nedrīkst atrasties neviena apdzīvota vieta, to pat atzīst vēja ģeneratoru pārdevēji, kuri rekomendē to ievērot, pirms pārdod vēja ģeneratorus”, norādīts, ka dokumentu parakstījušās personas ir “pret jebkuru vēja ģeneratoru uzstādīšanu Dunikas pagastā, kura jauda lielāka par 20 kilovatiem”, un pieprasīts pārtraukt “jebkādas atļaujas izsniegšanu vēja ģeneratoru būvniecībai Dunikas pagastā” (*lietas materiālu 3. sēj. 23.-25. lpp.*).

2009. gada 17. aprīlī notika “Dunikas pagasta Vēja parka informatīvā sanāksme”, kuras protokolam pievienotajā dalībnieku sarakstā minēta 61 persona.

2009. gada 22. aprīlī Dunikas pagasta padome, citastarp atsaucoties uz Ekonomikas ministrijas 2009. gada 14. aprīļa vēstuli Nr. 422-4-3764, pieņēma lēmumu pilnveidot Detālplānojuma 1. redakciju.

Administratīvi teritoriālās reformas rezultātā Dunikas pagasts iekļāvās Rucavas novadā un Rucavas novada dome kļuva par Dunikas pagasta padomes tiesību pārņēmēju.

2009. gada 27. augustā, atsaucoties uz Ekonomikas ministrijas 2009. gada 15. jūlija vēstuli Nr. 422-2-7573, 2009. gada 22. aprīļa lēmums tika atcelts un Rucavas novada dome pieņēma zināšanai “iedzīvotāju atsauksmes par detālplānojumu pilnveidotajām redakcijām”.

2009. gada 3. septembrī Birojs pieņēma lēmumu Nr. 395 par ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras nepiemērošanu vēja elektrostaciju parka būvniecībai, tostarp teritorijā, uz kuru attiecas Detālplānojums.

2009. gada 15. septembrī notika “Dunikas pagasta Vēja parka pilnveidoto redakciju sanāksme”.

Pamatojoties uz Teritorijas plānošanas likuma pārejas noteikumu 13. punktā paredzēto, ka triju mēnešu laikā pēc jaunizveidotās novada domes pirmās sēdes novada dome apstiprina ar saistošajiem noteikumiem novada pašvaldības teritorijā ietilpstošo bijušo vietējo pašvaldību (novada teritoriālo vienību) teritorijas plānojumus un detālplānojumus, Rucavas novada dome 2009. gada 3. novembrī pieņēma saistošos noteikumus Nr. 27 “Par Rucavas novada teritorijas plānojumiem”.

2009. gada 17. decembrī Rucavas novada dome apstiprināja vairākus detālplānojumus un izdeva attiecīgus saistošos noteikumus. Tostarp tika pieņemti arī saistošie noteikumi Nr. 41 “Detālplānojums nekustamajam īpašumam “Šuķi” (kad. Nr. 6452 012 0156, kad. Nr. 6452 011 0012), “Skrandas” (kad. Nr. 6452 012 0007)”. Detālplānojuma paskaidrojuma rakstā norādīts, ka tā “priekšlikums paredz uz zemes gabaliem “Šuķi” un “Skrandas”

izvietot “trīs vēja ģeneratorus (torņa augstums līdz asij - 108 m, kopējais augstums - 149 m)”, proti, “3 vēja enerģijas ģeneratoru (ENERCON 82 vai tamlīdzīgu) uzstādīšanu (jauda katram - 2MW)”.

Detālplānojums tika izstrādāts pēc attiecīgo nekustamo īpašumu īpašnieku un sabiedrības ar ierobežotu atbildību “Energo Wind” (turpmāk - “Energo Wind”) iesniegumiem, slēdzot līgumu par tā finansēšanas kārtību starp Dunikas pagasta padomi, Detālplānojuma ierosinātāju “Energo Wind” un Detālplānojuma izstrādātāju arhitekti Inetu Butāni.

2. Ar tiesneša V. Skudras 2010. gada 23. septembra lēmumu izskatāmajā lietā ir apvienotas lietas, kas ierosinātas pēc divām konstitucionālajām sūdzībām:

1) Inita Vecbaštika, Vilma Dobeļe, Kristīne Preisa, Vilma Varna, Ilmars Varna, Armands Varna, Anna Sedola, Sandra Beņūše, Miķelis Sīklis, Mareks Mihailovs, Spodra Mudīte Kundziņa, Indra Vadeiķīte, Jānis Kundziņš, Ilgvars Sīklis, Marta Mame, Elmārs Kārlis Mamis, Gatis Mamis, Jānis Kūma, Ausma Līna Balode un Irma Alvīne Kapilinska (turpmāk arī - Pirmā pieteikuma iesniedzēji, Pieteikuma iesniedzēji) apstrīd Rucavas novada domes 2009. gada 3. novembra saistošo noteikumu Nr. 27 “Par Rucavas novada teritorijas plānojumiem” daļā par vēja enerģijas zonas noteikšanu Dunikas pagasta teritorijā (turpmāk arī - Apstrīdētais teritorijas plānojums) atbilstību Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk - Satversme) 105. un 109. pantam;

2) Inita Vecbaštika (turpmāk arī - Otrā pieteikuma iesniedzēja, Pieteikuma iesniedzēja) apstrīd Rucavas novada domes 2009. gada 17. decembra saistošo noteikumu Nr. 41 “Detālplānojums nekustamajam īpašumam “Šuķi” (kad. Nr. 6452 012 0156, kad. Nr. 6452 011 0012), “Skrandas” (kad. Nr. 6452 012 0007)” (turpmāk arī - Detālplānojums) atbilstību Satversmes 105. un 115. pantam.

2.1. Pirmā pieteikuma iesniedzēji norāda, ka viņi ir personas, kurām pieder nekustamais īpašums Dunikas pagastā, vai arī personas, kuras šajā pagastā dzīvo. Pēc viņu ieskata, Apstrīdētā teritorijas plānojuma pieņemšanas

procesā pieļauti būtiski materiālo un procesuālo normu pārkāpumi un tā rezultātā ar Apstrīdēto teritorijas plānojumu tiek nodarīts neatgriezenisks kaitējums videi. Pirmajā pieteikumā lūgts atzīt Apstrīdēto teritorijas plānojumu par neatbilstošu Satversmes 105. un 115. pantam un par spēkā neesošu no tā pieņemšanas brīža.

Pieteikuma iesniedzēji uzskata, ka vēja enerģijas ieguves zona, kas ir konceptuāls pagasta attīstības jautājums, Apstrīdētajā teritorijas plānojumā ietverta plānošanas stadijā, kad būtiskas izmaiņas vairs nedrīkstēja veikt. Līdz ar to savu viedokli un nosacījumus neesot izteikušas ne institūcijas, ne arī iedzīvotāji un neesot veikts stratēģiskais novērtējums. Saskaņā ar likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" (turpmāk - Novērtējuma likums) 2. pielikuma 3. punkta 8. apakšpunktu Apstrīdētajam teritorijas plānojumam būtu bijis veicams stratēģiskais novērtējums. Turklāt vēja enerģijas ieguves zona noteikta Dunikas pagasta vidienē, ļoti plašā apdzīvotā teritorijā, blakus vairākām Eiropas nozīmes aizsargājamām dabas teritorijām (*Natura 2000*, turpmāk - *Natura 2000* teritorijas), tātad tā varot būtiski ietekmēt vidi. Tāpat pašvaldība neesot vērtējusi vēja enerģijas ieguves vietas izvēli, darbības veidu, apjomu, nosacījumus un resursu izmantošanu, ietekmes iespējamību, ilgumu, biežumu un seku neatgriezeniskumu, draudus cilvēku veselībai vai videi, ietekmes apjomu un izplatību un citus faktorus. Līdz ar to Apstrīdētā teritorijas plānojuma pieņemšana esot pretrunā ar piesardzības principu.

Pieteikumā izteikts viedoklis, ka nedz Latvijā, nedz arī citās valstīs neesot pieejami plaši pētījumi un informācija par vēja elektrostaciju (turpmāk - VES) ietekmi uz cilvēku. Citās valstīs VES tiek ierīkotas ārpus apdzīvotām vietām.

Pieteikuma iesniedzēji uzsver, ka Apstrīdētā teritorijas plānojuma pieņemšanas gaitā būtiski pārkāptas sabiedrības tiesības uz līdzdalību. Procesuāli pārkāpumi esot pieļauti visos teritorijas plānošanas ietvaros notikušās sabiedriskās apspriešanas posmos.

Pieteikumā uzsvērts, ka nevienā no pirmajiem sabiedriskās apspriešanas posmiem neesot diskutēts par vēja enerģijas ieguves zonu Dunikas pagastā, jo tāda teritorijas plānojumā nemaz neesot bijusi paredzēta. Paziņojumos par

teritorijas plānojuma pilnveidotās galīgās redakcijas sabiedrisko apspriešanu esot bijis norādīts, ka teritorijas plānojums tiek pilnveidots atbilstoši RAPLM atzinumā minētajiem iebildumiem, taču esot noklusēts, ka tiek paredzēts teritorijas plānojumu papildināt ar vēja enerģijas ieguves zonu. Ar šādiem sludinājumiem pagasta padome maldinājusi sabiedrību, liedzot tai pilnvērtīgi iesaistīties sabiedriskajā apspriešanā. Pēc Pieteikuma iesniedzēju ieskata, Dunikas pagasta padomei vajadzējis individuāli vērsties pie iedzīvotājiem, lai noskaidrotu viņu viedokli un nodrošinātu viņu interešu aizsardzību.

Pieteikumā secināts, ka Dunikas pagasta teritorijas plānošanas procesā pieļauti būtiski pārkāpumi: neesot veikts stratēģiskais novērtējums, neesot ievēroti ilgtspējīgas attīstības un piesardzības principi, esot pārkāptas sabiedrības tiesības uz līdzdalību. Šo pārkāpumu rezultātā esot pieņemts citāds lēmums, nevis tāds, kāds būtu pieņemts gadījumā, ja minētie pārkāpumi netiktu pieļauti.

Pieteikuma iesniedzēji norāda, ka Dunikas pagasta teritorijas plānojumā esot saskatāmas iekšējas pretrunas: vēja enerģijas zona, kas tajā paredzēta vēlāk, nonākot pretrunā ar citām teritorijas plānojuma daļām, tostarp teritorijas plānojumā norādīto mērķi - iedzīvotājiem labvēlīgas vides saglabāšanu.

Pieteikuma iesniedzēji uzskata, ka ar Apstrīdēto teritorijas plānojumu tiek aizskartas viņiem Satversmes 105. pantā paredzētās tiesības uz īpašumu. Vēja parka būvniecības rezultātā neesot iespējama, piemēram, īpašuma izmantošana rekreācijai vai tūrisma biznesa uzsākšanai, neesot iespējama arī jaunu dzīvojamo māju būvniecība teritorijās, kur trokšņa robežlielums tikšot pārsniegts. Industriālā apbūve būtiski ierobežojot arī Pieteikuma iesniedzēju iespēju nodarboties ar lopkopību un bioloģisko lauksaimniecību, bet paaugstinātais trokšņa līmenis, vibrācija un izbūvētā infrastruktūra samazinot lauksaimniecībā izmantojamo teritoriju.

Nenoliedzot to, ka tiesībām uz īpašumu iespējams noteikt ierobežojumus, Pieteikuma iesniedzēji uzsver, ka viņu tiesībām uz īpašumu ierobežojums noteikts ar normatīvo aktu, kas neesot pieņemts pienācīgā procesuālā kārtībā jau iepriekš izklāstīto apstākļu dēļ.

Šim ierobežojumam neesot leģitīma mērķa, jo tas nekalpojot citu konstitucionālo vērtību aizsardzībai. Ierobežojums esot vērsts tikai uz atsevišķu komersantu un zemes gabalu īpašnieku interešu nodrošināšanu.

Pēc Pieteikuma iesniedzēju ieskata, ierobežojums neesot arī samērīgs, jo netiekot ievērots saprātīgs līdzsvars starp sabiedrības un personas interesēm. Pašvaldība nemaz neesot vērtējusi alternatīvus pagasta attīstības risinājumus, tā neesot arī vērtējusi, vai vēja ģeneratorus nevar izvietot tā, lai tie atrastos pēc iespējas tālāk no to iedzīvotāju mājām, kuri nav apmierināti ar projektu. Sabiedrības ieguvums no Apstrīdētā teritorijas plānojuma esot ievērojami mazāks par zaudējumiem, kas tiek nodarīti Pieteikuma iesniedzēju tiesībām un interesēm.

2.2. Otrā pieteikuma iesniedzējai pieder nekustamais īpašums, kas robežojas ar teritoriju, kurai izstrādāts Detālplānojums un kurā Apstrīdētais teritorijas plānojums paredz vēja enerģijas ieguves zonu. Pieteikumā lūgts atzīt Detālplānojumu par neatbilstošu Satversmes 105. un 115. pantam un par spēkā neesošu no tā pieņemšanas brīža.

Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka Detālplānojums neatbilst Satversmes 105. un 115. pantam jau tāpēc vien, ka tas izdots, pamatojoties uz Apstrīdēto teritorijas plānojumu, kas neatbilstot augstāka juridiskā spēka tiesību normām pirmajā pieteikumā norādīto apstākļu dēļ. Detālplānojums, kas balstoties uz prettiesisku teritorijas plānojumu, nevarot būt tiesisks.

Pēc Pieteikuma iesniedzējas ieskata, Detālplānojumā paredzētās VES atradīsies pārāk tuvu viņas dzīvesvietai un līdz ar to negatīvi ietekmēs viņas dzīves kvalitāti, veselību un īpašuma vērtību.

Pieteikumā norādīts, ka Detālplānojuma pieņemšanas gaitā pieļauti būtiski procesuāli pārkāpumi un neesot ievēroti piesardzības un ilgtspējīgas attīstības principi. Detālplānojumā paredzētajai darbībai esot bijis nepieciešams veikt ietekmes uz vidi novērtējumu, taču tāds neesot veikts. Ja būtu veikts šāds novērtējums, Detālplānojums nebūtu pieņemts.

Detālplānojuma pieņemšanas gaitā esot pieļauti arī būtiski procesuāli pārkāpumi attiecībā uz sabiedrības līdzdalību. Tā sabiedriskā apspriešana

notikusi vienlaikus ar citu detālplānojumu apspriešanu, tās gaitā neesot sniegta pilnvērtīga informācija, piemēram, neesot bijis iespējams iepazīties ar vēja ģeneratoru tehniskajiem datiem un saprast, kur tieši atradīsies katrs iecerētais vēja ģenerators. Sabiedrības viedoklis esot noraidīts bez pietiekama pamatojuma. Pēc Pieteikuma iesniedzējas ieskata, Detālplānojuma sabiedriskās apspriešanas procesa pārkāpumi vērtējami kā būtisks teritorijas plānošanas procesa pārkāpums un nepamatots Satversmes 115. pantā noteikto sabiedrības pamattiesību aizskārums.

Pieteikumā norādīts, ka vēja ģeneratori neesot videi nekaitīgi. Tie radot uztveramas pārmaiņas apkārtējā ainavā, to ekspluatācija esot saistīta ar troksni, apēnojumu un zibšņiem, iespējamām zemas frekvences skaņām, vibrācijām, elektromagnētisko starojumu, negadījumu risku un citām pārmaiņām, kas nelabvēlīgu apstākļu sakritības gadījumā varot ietekmēt gan dabu, gan arī cilvēka veselību. Pieteikuma iesniedzējas dzīvesvieta un īpašums bez viņas piekrišanas tiekot pakļauti šai nelabvēlīgajai iedarbībai. Pieteikuma iesniedzēja vairs nevarot brīvi rīkoties ar savu īpašumu, piemēram, izmantot to rekreācijai vai tūrisma biznesa uzsākšanai. Arī īpašuma tirgus vērtība vēja parka dēļ vairākkārt pazeminoties. Līdz ar to tiekot ierobežotas gan viņai Satversmes 115. pantā noteiktās tiesības uz labvēlīgu vidi, gan arī Satversmes 105. pantā noteiktās tiesības uz īpašumu.

Pieteikuma iesniedzēja nenoliedz, ka gan Satversmes 105. pantā, gan arī Satversmes 115. pantā noteiktās pamattiesības var ierobežot. Taču konkrētajā gadījumā ierobežojumi neatbilstot nepieciešamajiem kritērijiem: tie neesot noteikti ar likumu, tiem neesot leģitīma mērķa, un tie neatbilstot samērīguma principam. Proti, attiecīgie pamattiesību ierobežojumi noteikti ar normatīvo aktu, kas jau iepriekš izklāstīto apsvērumu dēļ neesot pieņemts pienācīgā procesuālā kārtībā.

Ierobežojumiem neesot leģitīma mērķa, jo tie nekalpojot citu konstitucionālo vērtību aizsardzībai. Tie esot vērsti vienīgi uz attiecīgo komersantu peļņas nodrošināšanu. Naudas summas, kas tiekot piedāvātas kā

kompensācija par zemes apgrūtināšanu, esotniecīgas salīdzinājumā ar peļņu, kādu ilgtermiņā plāno gūt komersanti.

Ierobežojumi neatbilstot samērīguma principam, jo pašvaldība neesot vērtējusi alternatīvus līdzekļus pagasta attīstīšanai un iecerētā projekta realizācijai. Neesot ievērots saprātīgs līdzsvars starp sabiedrības un personas interesēm.

2.3. Viedoklī un paskaidrojumos, ko pēc iepazīšanās ar lietas materiāliem iesniegusi Inita Vecbaštika attiecībā uz abos pieteikumos ietvertajiem prasījumiem, viņa nepiekrīt atbildes rakstos sniegtajam viedoklim, ka, pamatojoties uz Apstrīdēto teritorijas plānojumu, jau esot izdoti administratīvi akti un to adresāti vairumā gadījumu sākuši izmantot tajos piešķirtās tiesības un būvēt vēja ģeneratorus. Būvatļauja attiecībā uz Detālplānojuma teritorijā paredzētajām VES esot apturēta sakarā ar Pieteikuma iesniedzējas uzsākto administratīvo tiesvedību, savukārt no šīs tiesvedības gaitā sniegtajiem paskaidrojumiem izrietot, ka "Energo Wind" vēl tikai uzsākusi sarunas par VES piegādi.

Pieteikuma iesniedzēja vērš Satversmes tiesas uzmanību uz Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2010. gada 23. decembra lēmumu lietā Nr. SKA-1064, uzskatot, ka minētajā lēmumā izteiktās atziņas attiecināmas arī uz izskatāmās lietas apstākļiem.

3. Institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu, - Rucavas dome - iesniegusi Satversmes tiesai divus atbildes rakstus. Tajos izteikts viedoklis, ka Apstrīdētais teritorijas plānojums un Detālplānojums (turpmāk - apstrīdētie akti) nav pretrunā ar augstāka juridiskā spēka tiesību normām, un lūdz atzīt tos par atbilstošiem Satversmes 105. un 115. pantam.

Atsaucoties uz Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 23. aprīļa direktīvu 2009/28/EK par atjaunojamo energoresursu izmantošanas veicināšanu un ar ko groza un sekojoši atceļ direktīvas 2001/77/EK un 2003/30/EK (turpmāk - Direktīva 2009/28/EK), atbildes rakstos uzsvērts, ka vēja enerģija esot viens

no atjaunojamās enerģijas resursu veidiem. Tai neesot būtiskas negatīvas ietekmes uz vidi salīdzinājumā ar fosilajiem enerģijas avotiem.

Atsaucoties uz Enerģētikas politikas pamatnostādņēm 2007.-2016. gadam, atbildes rakstos norādīts, ka enerģijas izmantošanas palielināšana esot viens no enerģētikas politikas stratēģiskajiem mērķiem. VES tiek uzstādītas, īstenojot ne tikai atsevišķas personu grupas ekonomiskās intereses, bet arī visas valsts iedzīvotāju intereses. Tās nodrošinot gan enerģētisko neatkarību no citām valstīm, gan arī vides uzlabošanu, jo tiek samazināta fosilo enerģijas resursu izmantošana un līdz ar to siltumnīcefekta gāzu emisija atmosfērā.

Ietverot Pieteikuma iesniedzēju īpašumus vēja enerģijas ieguves zonā, tiem netiekot uzlikti nekādi papildu ierobežojumi. Bez īpašnieka piekrišanas neesot iespējams nedz attiecīgajā īpašumā izvietot VES, nedz arī apgrūtināt īpašumu ar vēja ģeneratora aizsargjoslu. VES izvietošana neietekmējot iespēju nodarboties ar lauksaimniecību un lopkopību, bet tikai paredzot vēl vienu, papildu iespēju izmantot savu īpašumu.

Pieteikuma iesniedzēji vēloties saglabāt apkārtējo vidi nemainīgu un liegt blakus esošo īpašumu īpašniekiem izmantot tiem piederošos nekustamos īpašumus atbilstoši viņu interesēm. Atbilstoši Satversmes tiesas praksei Satversmes 115. pants *a priori* neparedzot pastāvošās vides saglabāšanu un neliedzot īstenot ar ekonomiskajām interesēm saistītus projektus. Ilgtspējības princips neprasot, lai teritorijas plānošanā vides intereses tiktu paceltas pāri ekonomiskajām un sociālajām interesēm, taču prasot, lai visas šīs intereses tiktu ņemtas vērā kā vienlīdz svarīgas.

3.1. Pēc Rucavas novada domes ieskata, pirmais pieteikums neatbilstot Satversmes tiesas likuma prasībām, jo tajā kā pieteikuma iesniedzēji norādītas 20 personas, taču sniegts pamatojums tikai tam, ka I. Vecbaštikai, iespējams, ir aizskartas pamattiesības, kas paredzētas Satversmes 105. un 115. pantā. Rucavas novada dome nenoliedz, ka Apstrīdētais teritorijas plānojums varētu skart arī pārējiem Pieteikuma iesniedzējiem Satversmes 115. pantā noteiktās pamattiesības, taču nepiekrīt, ka viņiem varētu būt aizskārums daļā par Satversmes 105. pantā paredzētajām pamattiesībām.

Atbildes rakstā izteikts viedoklis, ka teritorijas plānojuma izstrādes procesā neesot pieļauti būtiski pārkāpumi. Trūkumi, kas saskaņā ar RAPLM atzinumu pieļauti teritorijas plānojuma izstrādāšanā līdz Dunikas pagasta padomes 2006. gada 10.novembra lēmuma pieņemšanai, esot novērsti, to atceļot un sarīkojot atkārtotu teritorijas plānojuma galīgās redakcijas sabiedrisko apspriešanu. Pēc šā lēmuma atcelšanas pašvaldība nevis izdarījusi izmaiņas apstiprinātajā teritorijas plānojumā, bet sagatavojusi teritorijas plānojuma galīgo redakciju no jauna Noteikumu Nr. 883 43. punktā noteiktajā kārtībā. Noteikumi Nr. 883 neesot lieguši pēc institūciju atzinumu saņemšanas un sabiedriskās apspriešanas izdarīt izmaiņas teritorijas plānotajā (atļautajā) izmantošanā, taču prasījuši šādā gadījumā informēt sabiedrību un iepazīstināt to ar galīgo redakciju. Atbilstoši Noteikumu Nr. 833 43. punktam visas institūcijas esot informētas par jauno galīgo plānojuma redakciju un tām nodrošināta iespēja ar to iepazīties.

Atbildes rakstā uzsvērts, ka, iezīmējot teritorijas plānojumā vēja enerģijas zonu, ņemts vērā Latvijas Ornitoloģijas biedrības 2005. gada 31. oktobra atzinums Nr. LOB2005/100 par iespējami labāko vietu, kur pagastā var izvietot vēja enerģijas ieguves parku. Minētā teritorija esot iezīmēta Dunikas pagasta centrālajā daļā, neskarot īpaši aizsargājamās dabas teritorijas. Liepājas reģionālā vides pārvalde esot bijusi informēta par teritorijas plānojuma galīgajā redakcijā paredzēto vēja enerģijas ieguvi. Iedzīvotājiem esot bijusi nodrošināta iespēja iepazīties ar jauno teritorijas plānojuma risinājumu.

Pēc Rucavas domes ieskata, Novērtējuma likuma 4. panta trešajā daļā minētajiem gadījumiem neesot imperatīva rakstura attiecībā uz stratēģiskā novērtējuma piemērošanu. Birojam pirms lēmuma pieņemšanas esot jāvērtē Novērtējuma likuma 23.¹ pantā noteiktie kritēriji. Nepamatots esot pieteikumā ietvertais salīdzinājums ar Medzes pagasta teritorijas plānojumu, jo Medzes pagastā plānotās vēja ģeneratoru apbūves teritorijas tuvumā atrodas *Natura 2000* teritorija - dabas liegums "Tāšu ezers" un tāpēc bijusi nepieciešamība izvērtēt plānotās darbības ietekmi uz to.

Atbildes rakstā norādīts, ka atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai 2001/42/EK par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu (turpmāk - Direktīva 2001/42/EK) gadījumos, kad paredzēts izmantot nelielas teritorijas vietējā līmenī, novērtējums jāveic tikai tad, ja dalībvalsts konstatē, ka šie plāni un programmas varētu būtiski ietekmēt vidi. Konkrētais gadījums atbilstot minētajam kritērijam: esot paredzēta salīdzinoši neliela teritorija tikai vienas saimnieciskās darbības veikšanai. Tā kā stratēģiskā novērtējuma procedūras piemērošana vai nepiemērošana konkrētajā gadījumā esot atkarīga no Biroja lēmuma, stratēģiskā novērtējuma neveikšana teritorijas plānojumam neradot Eiropas Savienības (turpmāk - ES) normu pārkāpumu.

Atbildes rakstā uzsvērts, ka pēc Apstrīdētā teritorijas plānojuma spēkā stāšanās Rucavas novada dome izstrādāja un apstiprināja 23 detālplānojumus, kuros paredzēta vēja ģeneratoru būvniecība. Birojs ar 2009. gada 1. jūnija lēmumu Nr. 277, 2009. gada 2. jūlija lēmumu Nr. 333, 2009. gada 3. septembra lēmumu Nr. 395 un 2010. gada 4. jūnija lēmumu Nr. 153 nolēma nepiemērot stratēģiskā novērtējuma procedūru paredzētajām darbībām - VES būvei. Ņemot vērā, ka Dunikas pagasta teritorijā plānots izvietot 39 VES un sakarā ar sākotnēji plānotās 41 VES izvietošana Birojs nav konstatējis būtisku ietekmi uz vidi, Dunikas pagasta teritorijas plānojumam neesot bijis nepieciešams piemērot stratēģisko novērtējumu.

Rucavas novada dome vērš Satversmes tiesas uzmanību uz to, ka attiecīgajā teritorijā ir apstiprināti 23 detālplānojumi un līdz pirmā atbildes raksta iesniegšanas brīdim būvvalde izsniegusi 21 būvatļauju 26 vēja ģeneratoru būvniecībai. Apstrīdētā teritorijas plānojuma atzīšana par spēkā neesošu nonāktu pretrunā ar tiesiskās stabilitātes, tiesiskās paļāvības un lietderības principiem.

3.2. Rucavas novada dome izsaka viedokli, ka Detālplānojums izstrādāts, ievērojot tobrīd spēkā bijušo normatīvo aktu prasības, arī prasības par skarto nekustamo īpašumu īpašnieku tiesību ievērošanu, skartās sabiedrības informēšanu un iesaistīšanu, kā arī ietekmes uz vidi izvērtējumu.

Tā Pieteikuma iesniedzējai un citiem ar Detālplānojuma risinājumu saistīto nekustamo īpašumu īpašniekiem (tiesiskajiem valdītājiem) pēc tam, kad

2009. gada 9. martā Dunikas pagasta padome nolēma nodot Detālplānojuma 1. redakciju sabiedriskajai apspriešanai un atzinumu saņemšanai, esot nosūtīts rakstveida paziņojums par sabiedrisko apspriešanu. Pieteikuma iesniedzēja esot īpaši informēta par Detālplānojumā paredzēto aizsargjoslu un aicināta slēgt vienošanos par kompensācijas apmēru un Detālplānojuma saskaņošanu. Paziņojumam esot pievienotas kartes, un tajā norādītas platības, kurās plānots izvietot vēja ģeneratorus.

Notikušas ne vien Detālplānojuma pirmās un otrās kārtas sabiedriskās apspriešanas sanāksmes, bet arī vēl papildu informatīvā sanāksme, kuru apmeklējuši 62 iedzīvotāji. Pieteikuma iesniedzēja esot piedalījies visos minētajos pasākumos, kā arī izmantojusi savas tiesības vērsties ar iesniegumiem pašvaldībā.

Normatīvie akti neliedzot vienlaikus veikt vairāku detālplānojumu sabiedrisko apspriešanu, ja tiek ievērotas citas normatīvo aktu prasības. Konkrētajā gadījumā, organizējot kopējās sanāksmes par visiem detālplānojumiem, iedzīvotājiem esot nodrošināta iespēja vispusīgi iepazīties ar vēja parka apbūves ieceri un saņemt informāciju par to. Ja detālplānojumi tiktu apspriesti atsevišķi, iedzīvotājiem varētu rasties maldīgs priekšstats par šo ieceri.

Tas, ka Pieteikuma iesniedzējas viedoklis nav ņemts vērā, nenozīmē, ka sabiedriskā apspriešana un sabiedrības viedokļa izvērtēšana bijusi formāla. Pieteikuma iesniedzējas prasības nebūvēt VES tuvāk kā 2 kilometrus no dzīvojamām mājām neesot pamatotas nedz ar normatīvajiem aktiem, nedz arī zinātniskiem pētījumiem. Ja pašvaldība būtu pieņēmusi šīs prasības, tā nelikumīgi un nesamērīgi ierobežotu to nekustamo īpašumu īpašnieku tiesības, kuri vēlējās savus zemes gabalus izmantot VES izvietojšanai.

Atbildes rakstā uzsvērts, ka visas institūcijas par Detālplānojuma 1. redakciju sniegušas atzinumus bez iebildumiem.

Pēc Rucavas domes ieskata, Novērtējuma likuma prasības Detālplānojuma izstrādāšanas gaitā esot izpildītas. Šā likuma 2. pielikumā uzskaitītas darbības, kurām nepieciešams veikt sākotnējo ietekmes uz vidi

izvērtējumu (turpmāk - sākotnējais izvērtējums), nevis ietverta obligāta prasība pēc stratēģiskā novērtējuma procedūras. Sākotnējais izvērtējums paredzētajai darbībai esot veikts. Pamatojoties uz to, Birojs pieņēmis lēmumu nepieņemt ietekmes novērtējuma procedūru. Pieteikuma iesniedzēja Dunikas pagasta gadījumu nepamatoti salīdzinot ar Liepājas pilsētas teritorijas gadījumu. Dunikas pagasts esot viena no tām Latvijas teritorijām, kurās apdzīvojuma blīvums ir vismazākais, savukārt Liepāja - republikas nozīmes pilsēta ar augstu apdzīvojuma blīvumu.

Detālplānojuma izstrādāšanas gaitā vairākkārt mainījies atbildīgo institūciju viedoklis par vēja ģeneratora aizsargjoslu. Sakarā ar Ekonomikas ministrijas 2009. gada 14. aprīļa vēstulē Nr. 422-43764 (*sk. lietas materiālu 4. sēj. 58. lpp.*) ietverto skaidrojumu par vēja ģeneratora aizsargjoslas platumu Dunikas pagasta padome pieņēmusi lēmumu par Detālplānojuma pilnveidošanu. Pēc tam šis lēmums atcelts.

Detālplānojumā esot noteikts plānotais vēja ģeneratora izvietojums ar visām aizsargjoslām. Aizsargjoslas neapgrūtinot Pieteikuma iesniedzējas nekustamo īpašumu. RAPLM 2010. gada 21. maija vēstulē rakstīto Pieteikuma iesniedzēja esot "izrāvusi no konteksta" (*lietas materiālu 4. sēj. 8. lpp.*), jo vēstule attiecoties uz iespējamo vēja ģeneratoru aizsargjoslu paplašināšanu.

Nepamatots esot apgalvojums par Pieteikuma iesniedzējai Satversmes 105. pantā noteikto pamattiesību aizskārums. Ar Detālplānojumu Pieteikuma iesniedzējas nekustamajam īpašumam netiekot uzlikti nekādi ierobežojumi, un Detālplānojums neskarot Pieteikuma iesniedzējas nekustamo īpašumu.

4. Par pieaicinātajām personām lietā atzītas RAPLM, Ekonomikas ministrija, Vides ministrija, Birojs un biedrība "Vēja enerģijas asociācija".

4.1. Pieaicinātā persona - RAPLM - norāda, ka Saistošie noteikumi Nr. 27 izdoti, pamatojoties uz Teritorijas plānošanas likuma pārejas noteikumu 13. punktu. Par sākotnēji apstiprināto Dunikas pagasta teritorijas plānojumu RAPLM 2007. gada 11. janvārī esot sniegusi atzinumu Nr. 1-22/14074/226, kurā lūgusi veikt nepieciešamos labojumus. 2007. gada 13. jūnijā RAPLM

sniegusi atzinumu par teritorijas plānojuma galīgo redakciju, norādot, ka pēc redakcionālu precizējumu veikšanas teritorijas plānojums ir apstiprināms un tā grafiskā daļa un teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi izdodami kā pašvaldības saistošie noteikumi. RAPLM esot izskatījusi 2007. gada 21. jūnijā pieņemto teritorijas plānojumu, neesot konstatējusi būtiskus pārkāpumus un 2007. gada 11. oktobrī informējusi Dunikas pagasta padomi, ka Saistošie noteikumi Nr. 3 pieņemti zināšanai.

Izskatot Detālplānojumu, RAPLM tā izstrādes procedūras pārkāpumus neesot konstatējusi.

4.2. Pieaicinātā persona - Ekonomikas ministrija - norāda, ka Direktīva 2009/28/EK nosaka obligātus mērķus ES dalībvalstīm un Latvijai paredz mērķi līdz 2020. gadam paaugstināt atjaunojamās enerģijas īpatsvaru kopējā bruto enerģijas patēriņā līdz 40 procentiem. Latvijas enerģijas apgādē atjaunojamo enerģijas resursu īpatsvars tradicionāli esot bijis nozīmīgs un 2008. gadā sastādījis 29,9 procentus.

Enerģētikas attīstības pamatnostādnēs 2007.-2016. gadam esot paredzēts palielināt atjaunojamo enerģijas resursu efektīvu izmantošanu. Tomēr neviens normatīvais akts neuzliekot pašvaldībām pienākumu teritorijas plānošanas procesā apsvērt no atjaunojamiem enerģijas resursiem ražotas enerģijas ieguves iespēju savā teritorijā, jo neesot visaptverošu pētījumu par to, kuras teritorijas šim nolūkam būtu vispiemērotākās. Taču Fizikālās enerģētikas institūts esot veicis vēja mērījumus visā Latvijas teritorijā, izņemot jūru, un izveidojis karti, kur redzams gada vidējais vēja ātrums 10, 50 un 100 metru augstumā.

Saskaņā ar Aizsargjoslu likumu izdotie Ministru kabineta 2006. gada 5. decembra noteikumi Nr. 982 "Enerģētikas infrastruktūras objektu aizsargjoslu noteikšanas metodika" (turpmāk - Noteikumi Nr. 982) nosakot drošības aizsargjoslas ap VES, bet neizvirzot nosacījumus VES maksimālā augstuma noteikšanai.

Ekonomikas ministrija 2009. gadā esot sniegusi vairākus pretrunīgus skaidrojumus par Aizsargjoslu likuma 32.¹ pantā ietvertajiem vārdiem "vēja ģenerators maksimālais augstums". Praksē šis termins tiekot saprasts dažādi.

Tolaik tāda detālpārplānojuma apstiprināšana, kurā aizsargjoslas platums vēja ģeneratoriem ar horizontālo rotācijas asi ir 1,5 reizes lielāks nekā augstums no zemes virsmas līdz ģeneratora rotācijas asij, esot bijusi iespējama.

2010. gada 22. aprīlī valsts sekretāru sanāksmē esot izsludināts Noteikumu Nr. 982 grozījumu projekts, kas paredzēja noteikt, ka vēja ģeneratora ar horizontālo rotācijas asi maksimālais augstums mērāms kā augstums no zemes līdz vēja ģeneratora rotācijas asij. Ievērojot saskaņošanas gaitā radušos iebildumus, Ekonomikas ministrija šo projektu atsaukusi.

2010. gada 5. augustā valsts sekretāru sanāksmē esot izsludināts likumprojekts "Grozījumi Aizsargjoslu likumā", kurā paredzēts definēt aizsargjoslu platumu ap vēja ģeneratoriem ar horizontālo rotācijas asi kā augstumu no zemes virsmas līdz vēja ģeneratora rotācijas asij. Ņemot vērā Vides ministrijas iebildumus, likumprojektā paredzēts noteikt, ka aizsargjoslas platums ap VES ir 1,5 reizes lielāks nekā VES augstums no zemes virsmas līdz būves augstākajam punktam, kuru sasniedz VES rotora spārns. Pret šādu redakciju iebilstot Latvijas Pašvaldību savienība.

4.3. Pieaicinātā persona - Vides ministrija - piekrīt no atbildes raksta izrietošajam viedoklim, ka vēja enerģijas ražošanas attīstība (salīdzinot ar enerģiju, kas netiek ražota no atjaunojamiem energoresursiem) ir vērsta uz vides kvalitātes uzlabošanu un līdz ar to uz Satversmes 115. pantā paredzēto pamattiesību nodrošināšanu sabiedrībai kopumā.

Zinātniskie pētījumi liecinot, ka VES var negatīvi ietekmēt vidi un iedzīvotājus. VES ekspluatācija esot saistīta ar troksni, apēnojumu, zibšņiem, zemas frekvences skaņām, vibrācijām, elektromagnētisko starojumu, negadījumu risku un citām pārmaiņām, kas nelabvēlīgu apstākļu sakritības gadījumā varot ietekmēt gan dabu, gan arī cilvēku - viņa veselību un drošību. Lai novērtētu un novērstu iepriekš minētos negatīvos aspektus VES būvniecības gaitā, kā arī saskaņotu dažādas intereses, Novērtējuma likumā noteikts pienākums veikt sākotnējo izvērtējumu par 20 metriem augstākām VES.

Vides ministrija uzskata, ka sabiedrības labums no vēja enerģijas ražošanas atsverot iespējamo lokālo vides pasliktināšanos, ja teritorijas

plānošanas procesā tiek pienācīgi saskaņotas iesaistīto pušu intereses, veikta ietekmes uz vidi novērtējuma procedūra, kā arī tiek ievēroti atbilstošie normatīvi, projektējot, būvējot un ekspluatējot VES.

Lai izvērtētu Pieteikuma iesniedzējas īpašuma tiesību ierobežojumu, esot jāņem vērā, kā noteikta VES aizsargjosla. Ja aizsargjosla noteikta, ņemot vērā vēja ģeneratora augstumu līdz rotora asij, tad, pēc Vides ministrijas ieskata, aizsargjosla noteikta mazākā platībā, nekā prasa Aizsargjoslu likuma 32.¹ pants. Termins “maksimālais augstums” Aizsargjoslu likuma 32.¹ panta pirmajā daļā interpretējams, ņemot vērā aizsargjoslas noteikšanas mērķi - garantēt cilvēku un vēja ģeneratoru tuvumā esošo objektu drošību vēja ģeneratoru ekspluatācijas laikā un iespējamo avāriju gadījumā. Iespējamā VES avārija, līdzīgi kā citām vertikālām būvēm, esot tās nogāšanās. Tāpēc aizsargjoslai esot jānodrošina, lai iespējamās VES nogāšanās laukumā netiktu izvietoti objekti, kurus šī avārija varētu skart. Turklāt rotējošām detaļām esot tāda īpatnība, ka sadursmes brīdī tās saglabā inerces kustību, tāpēc iespējamās avārijas zona esot vēl lielāka par būves maksimālā augstuma pusotrkāršu horizontālu projekciju.

Vides ministrija norāda, ka ES tiesību normu pārkāpumu radot tas, ka nav pareizi pieņemts lēmums par stratēģiskā novērtējuma nepieciešamību. Ja, izvērtējot normatīvo aktu prasības vai teritorijas plānojuma projektā plānoto teritorijas izmantošanu, trūkst pilnīgas informācijas, tad lēmums par stratēģiskā novērtējuma nepieciešamību varot būt kļūdainis un varot tikt pārkāptas ES tiesību normas.

Ietekmes uz vidi novērtējuma procedūra neesot salīdzināma ar stratēģiskā novērtējuma procedūru, tāpēc neesot pamatots atbildes rakstos paustais viedoklis, ka Birojs neesot saskatījis nepieciešamību piemērot paredzētajai darbībai ietekmes uz vidi novērtējuma procedūru un tādēļ nebijis arī pamata veikt teritorijas plānojumam stratēģisko novērtējumu.

4.4. Pieaicinātā persona - Vides pārraudzības valsts birojs - norāda, ka laikā, kad tas pieņēma 2005. gada 9. novembra lēmumu Nr. 175-p par stratēģiskā novērtējuma procedūras nepiemērošanu, teritorijas plānojumā vēja enerģijas ieguves zona nebija paredzēta. Tā kā, izstrādājot atkārtoto pilnveidoto

teritorijas plānojuma redakciju, Dunikas pagasta padome paredzēja tajā vēja enerģijas zonu, vajadzējis ņemt vērā Novērtējuma likuma 4. panta trešās daļas 5. punktu, kas noteic, ka nelieliem šā panta trešās daļas 1. punktā minēto dokumentu grozījumiem stratēģisko novērtējumu neveic, izņemot gadījumus, kad šo dokumentu īstenošana var būtiski ietekmēt vidi. Pēc Biroja ieskata, vēja enerģijas ieguves zonas paredzēšana teritorijas plānojumā tobrīd varēja tikt kvalificēta kā būtiska ietekme, ņemot vērā, ka pašvaldība izvēlējusies noteikt vēja enerģijas ieguvi par atļauto papildu izmantošanu visā iezīmētajā laukumā, kā arī šā laukuma platību, to, ka netiek paredzēti citi regulējoši priekšnosacījumi attiecībā uz šādas darbības realizēšanas apjomiem un iespējām, un to, ka VES būvniecība, ja būves augstums pārsniedz 20 metrus, ir Novērtējuma likuma 2. pielikumā minētā darbība. Tātad 2007. gadā bijis pamats pieņemt lēmumu par stratēģiskā novērtējuma procedūras piemērošanu.

Birojs vērš Satversmes tiesas uzmanību uz stratēģiskā novērtējuma un ietekmes uz vidi novērtējuma atšķirīgo detalizāciju, struktūru un mērķiem. Jautājums par darbībai piemēroto ietekmes uz vidi novērtējumu neesot tieši saistāms ar teritorijas plānojumam piemērojamo stratēģisko novērtējumu.

Birojs nepiekrīt Pieteikuma iesniedzējas viedoklim par to, ka paredzētajai darbībai - VES parka būvei - bijis jāveic ietekmes uz vidi novērtējums, taču tāds neesot veikts. Birojs norāda, ka bija veikts sākotnējais izvērtējums. Sākotnējais izvērtējums esot viena no ietekmes uz vidi novērtējuma pieejas procedūrām, kas veicama Novērtējuma likuma 2. pielikumā paredzētajām darbībām. Tādu VES būvniecība, kuru augstums pārsniedz 20 metrus, esot minētajā pielikumā norādīta darbība. Atbilstoši Novērtējuma likuma 8. panta nosacījumiem konkrētajā gadījumā darbība pieteikta reģionālajā vides pārvaldē. Pārvalde veikusi Novērtējuma likuma prasībām atbilstošu ietekmju būtiskuma novērtējumu pēc minētā likuma 11. panta kritērijiem, un rezultātā Birojs esot konstatējis, ka nepastāv objektīvi kritēriji, lai papildus sākotnējam izvērtējumam vēl veiktu ietekmes uz vidi novērtējumu. Ietekmes novērtējums esot veikts un ietekmes novērtētas atbilstoši Novērtējuma likuma 8., 10. un 11. pantam.

Novērtējuma likuma 14. panta pirmās daļas, IV nodaļas un 1. pielikuma prasībām atbilstoša papildu vērtējuma piemērošanai neesot objektīva pamata.

4.5. Pieaicinātā persona - biedrība “Vēja enerģijas asociācija” (turpmāk arī - Asociācija) - norāda, ka darbojas jau 15 gadus. Tā kā Eiropas Vēja enerģijas asociācijas biedrs regulāri saņemot plašu informāciju par attīstību vēja enerģijas jomā. Asociācija sniegusi simtiem individuālu bezmaksas konsultāciju jautājumos, kas saistīti ar VES ietekmi un darbību. Neviena no Pieteikuma iesniedzējiem šādu konsultāciju neesot lūdzis.

Pieteikumā ietvertie apgalvojumi par vēja turbīnu un lauksaimniecības nesavietojamību esot nepatiesi. Ar vēja turbīnas darbību saistītos riskus izvērtējot reģionālā vides pārvalde.

Attiecībā uz aizsargjoslas lielumu Asociācija atbalstot viedokli par tās noteikšanu 1,5 rādiusa aplī vēja turbīnas ass augstuma robežās. Tikai tornis esot būve, savukārt gondola un tās sastāvdaļas (spārni, pārvadi, ģenerators u.c.) esot iekārtas. Pārmērīgi lielas aizsargjoslas noteikšana liedzot izmantot attiecīgo zemi dažām citām saimnieciskām vajadzībām.

Secinājumu daļa

5. Pieteikuma iesniedzēji lūdz izvērtēt divu savstarpēji saistītu teritorijas plānošanas dokumentu - Apstrīdētā teritorijas plānojuma un Detālplānojuma – atbilstību gan Satversmes 115. pantam, gan arī Satversmes 105. pantam.

Līdzšinējos Satversmes tiesas spriedumos galvenokārt ir nostiprināta prakse teritorijas plānojuma atbilstības Satversmes 115. pantam izvērtēšanā pēc tādiem pieteikumiem, kuru iesniedzēji vērsušies pret teritorijas plānojumu, kas atļauj saimniecisku darbību (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2008. gada 17. janvāra spriedumu lietā Nr. 2007-11-03*), kā arī teritorijas plānojuma atbilstības Satversmes 105. pantam izvērtēšanā pēc tādiem pieteikumiem, kuru iesniedzēji vērsušies pret teritorijas plānojumu, kas saimniecisku darbību liedz (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2008. gada 12. novembra spriedumu lietā Nr. 2008-05-03*).

Konkrētās lietas ietvaros Pieteikuma iesniedzēji apstrīd aktus sakarā ar tajos atļauto saimniecisko darbību, lūdzot izvērtēt vienlaikus gan to atbilstību Satversmes 115. pantam, gan arī Satversmes 105. pantam. Līdz ar to noskaidrojams, vai šajos pantos minētās pamattiesības ierobežotas Pieteikuma iesniedzējiem, proti, kuri pieteikumos minētie aspekti ietilpst attiecīgi Satversmes 115. vai 105. panta tvērumā.

6. Satversmes 115. pants paredz, ka “valsts aizsargā ikviena tiesības dzīvot labvēlīgā vidē, sniedzot ziņas par vides stāvokli un rūpējoties par tās saglabāšanu un uzlabošanu”.

6.1. Satversmes tiesa ir norādījusi, ka tiesības dzīvot labvēlīgā vidē citastarp ietver indivīda (personas) kā sabiedrības locekļa tiesības uz to, lai ikviena publiskā persona lēmumu, kas ir saistīts ar vides izmantošanu, pieņemtu un īstenotu efektīvas vides aizsardzības (pārvaldības) sistēmas ietvaros. Attiecībā uz teritorijas attīstības plānošanu tas nozīmē, ka pašvaldības pieņemtajam attīstības risinājumam jābūt ilgtspējīgam (*sk. Satversmes tiesas 2009. gada 9. jūlija sprieduma lietā Nr. 2008-38-03 9.2. punktu*).

Ilgspējīga attīstība ir sabiedrības labklājības, vides un ekonomikas integrēta un līdzsvarota attīstība, kas apmierina iedzīvotāju pašreizējās sociālās un ekonomiskās vajadzības un nodrošina vides aizsardzības prasību ievērošanu, neapdraudot nākamo paaudžu vajadzību apmierināšanas iespējas, kā arī nodrošina bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 17. janvāra sprieduma lietā Nr. 2007-11-03 15. punktu, kā arī Saeimas 2010. gada 10. jūnijā apstiprināto Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģiju līdz 2030. gadam <http://www.latvija2030.lv>*).

1992. gadā Riodežaneiro Latvija bija to valstu vidū, kas Apvienoto Nāciju Organizācijas (turpmāk - ANO) konferencē parakstīja deklarāciju “Par vidi un attīstību” un ANO vispārējās konvencijas par bioloģisko daudzveidību un par klimata pārmaiņām. ANO Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām preambulā citastarp atzīts, ka Zemes klimata pārmaiņas un to nelabvēlīgās sekas ir cilvēces kopējā problēma. Cilvēka darbība ievērojami palielinājusi

siltumnīcefekta gāzu koncentrāciju atmosfērā, šis pieaugums pastiprina dabisko siltumnīcas efektu. Tas izraisa Zemes virsmas un atmosfēras papildu sasilšanu, kas var nevēlami ietekmēt dabiskās ekosistēmas un cilvēci. ANO Vides aizsardzības programmas ietvaros klimata pārmaiņas tiek uzskatītas par mūsdienu svarīgāko visaptverošo vides jautājumu un lielāko izaicinājumu vides jomā (sk.

<http://www.unep.org/climatechange/Introduction/tabid/233/Default.aspx>).

Starptautiski pazīstamā nevalstiskā organizācija “Greenpeace” norāda, ka vēja enerģijas izmantošanas straujā attīstība saistīta ar neatliekamu nepieciešamību apkarot klimata pārmaiņas, kas pasaules mērogā tiek uzskatītas par lielākajiem draudiem videi (sk., piemēram, *Global Windenergy Outlook 2006* <http://www.greenpeace.org/international/Global/international/planet-2/report/2006/10/globalwindenergyoutlook.pdf>). Arī starptautiskā nevalstiskā organizācija “BirdLife International” klimata pārmaiņas uzskata par lielāko draudu cilvēcei un globālajai bioloģiskajai daudzveidībai (sk., piemēram, *BirdLife International Position Statement on Wind Farms and Birds* http://www.birdlife.org/eu/pdfs/Nature_Directives_material/BHDTF_Position_Wind_farms_and_birds_2005_12_09.pdf).

Konkretizējot no Satversmes 115. panta valstij un pašvaldībām izrietošos pienākumus ilgtspējīgas attīstības jomā, jāņem vērā, ka ar klimata pārmaiņām saistītie jautājumi ir būtiska ilgtspējības sastāvdaļa.

6.1.1. Ilgtspējībai ir trīs savstarpēji saistīti aspekti: ekoloģiskā, ekonomiskā un sociālā ilgtspējība. ANO deklarācijas “Par vidi un attīstību” 1. principā uzsvērts, ka ilgtspējīgas attīstības centieni ir vērsti uz cilvēkiem un viņu tiesībām dzīvot veselīgu un produktīvu dzīvi saskaņā ar dabu.

Satversmes tiesa jau ir norādījusi, ka vidi likumdevējs definē kā dabas, antropogēno un sociālo faktoru kopumu. Likumdevējs uz vidi raugās no “antropocentriska” viedokļa, proti, kā uz cilvēka vidi, tādu vidi, kas nepieciešama cilvēka izdzīvošanai un vajadzību apmierināšanai (sk. *Satversmes tiesas 2008. gada 24. septembra sprieduma lietā Nr. 2008-03-03 17.1. punktu*). Satversmes 115. pantā noteiktās pamattiesības nav iztulkojamas kā

personas pamattiesības dzīvot absolūti neskartā vidē vai valsts pienākums personai šādu vidi nodrošināt. Darbības, kas vērstas uz dabiskās vai esošās vides pārveidošanu, pašas par sevi nav uzskatāmas par Satversmes 115. pantā noteikto pamattiesību ierobežojumu. Satversmes tiesa jau ir secinājusi, ka gan atsevišķu privātpersonu, gan visas sabiedrības ekonomiskās intereses bieži vien prasa pārveidot apkārtējo vidi, tostarp kultūrvidi un dabu. Satversmes 115. pants *a priori* neparedz pastāvošās vides nemainību un neliedz īstenot ar ekonomiskajām interesēm saistītus projektus. Satversmes 115. pants, tieši pretēji, prasa līdzsvarotu un atbildīgu apkārtējās vides uzlabošanu, kas ietver arī cilvēku dzīvei piemērotu apstākļu un sabiedrības labklājības nodrošināšanu (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 7. janvāra sprieduma lietā Nr. 2007-11-03 13. punktu*).

6.1.2. Satversmes 115. pantā lietotais jēdziens “ikviens” aptver ne vien tagadējās paaudzes, bet arī nākamo paaudžu intereses dzīvot labvēlīgā vidē. Satversmes tiesa jau iepriekš ir norādījusi, ka no Satversmes 115. panta izriet prasība visos ar vidi saistītajos jautājumos ņemt vērā ne vien tagadējās paaudzes, bet arī nākamo paaudžu tiesības dzīvot labvēlīgā vidē (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 24. septembra sprieduma lietā Nr. 2008-03-03 17.1. punktu*). Pašreizējās paaudzes un nākamo paaudžu iespējas dzīvot labvēlīgā vidē ir daudzējādā ziņā atkarīgas no valstu gatavības īstenot ilgtspējīgu attīstību, aizsargājot Zemes klimata sistēmu, paredzot un novēršot vai neitralizējot klimata pārmaiņu cēloņus un mazinot to kaitīgo ietekmi. Satversmes 115. pantā paredzētās tiesības, interpretējot tās kopsakarā ar Latvijas starptautiskajām saistībām, uzliek valstij pienākumu sekmēt procesus, kas saistīti ar globālo klimata pārmaiņu novēršanu. Ratificējot ANO Vispārējo konvenciju par klimata pārmaiņām un šīs konvencijas Kioto protokolu, Latvija ir iesaistījusies pasaules valstu kopīgajos centienos panākt siltumnīcefekta gāzu koncentrācijas stabilizāciju atmosfērā tādā līmenī, kas novērstu bīstamu antropogēnu iejaukšanos klimata sistēmā.

Satversmes 115. pantā pamattiesību līmenī ir nostiprināti valsts pienākumi vides jomā. Proti, valstij ir pienākums aizsargāt cilvēka tiesības

dzīvot labvēlīgā vidē: 1) sniegt informāciju par vides stāvokli; 2) rūpēties par vides saglabāšanu; 3) rūpēties par vides uzlabošanu.

Lai arī Latvijas tiesību zinātnē sākotnēji tika izteikts viedoklis, ka Satversmes 115. pantā noteiktās pamattiesības ir “avangardiskas tiesības” (sk.: *Levits E. Piezīmes par Satversmes 8. nodaļu - Cilvēka pamattiesības. Cilvēktiesību žurnāls, 1999, Nr.9-12, 37. lpp.*), tomēr līdzīgas tiesības konstitucionālā līmenī ir nostiprinātas arī citās valstīs, piemēram, Beļģijā. Beļģijas Konstitūcijas 23. panta trešās daļas 4. punkts paredz tiesības dzīvot veselīgā vidē. Beļģijas Konstitucionālā tiesa secinājusi, ka šī norma galvenokārt paredz likumdevēja pienākumu noteikt šo tiesību realizācijas ietvarus, kā arī nepasliktināt jau sasniegto tiesisko stāvokli šajā jomā, ja tam nav pietiekama pamatojuma (sk. *Beļģijas Konstitucionālās tiesas 2003. gada 26. novembra sprieduma Nr. 151/2003 lietā Nr. 2502 B.16.3.punktu un 2006. gada 14. septembra sprieduma Nr. 137/2006 lietā Nr. 3764 B.7.1. punktu*).

Satversmes 115. pantā paredzētās pamattiesības interpretējamas, ņemot vērā pastāvošās realitātes, konkrētajā gadījumā to, ka šobrīd civilizācija nav iespējama bez enerģijas ražošanas, savukārt jebkurš enerģijas iegūšanas veids ietekmē vidi. Vēja enerģijas ražošanas attīstība Satversmes 115. panta ietvaros aplūkojama galvenokārt kā viena no alternatīvām enerģijas ražošanai no fosilajiem enerģijas resursiem un līdz ar to kā uz vides stāvokļa uzlabošanu vērsta pasākumu kopuma sastāvdaļa.

Ņemot vērā Satversmes vienotības principu, Satversmes 115. pantā noteiktās tiesības nav interpretējamas atrauti no citām Satversmē nostiprinātajām pamattiesībām, tostarp sociālekonomiskajām tiesībām un attiecīgajām starptautiskajām saistībām. Latvijai ir jāizpilda divi vienlīdz svarīgi un ļoti sarežģīti uzdevumi: jāveicina ekonomiskā izaugsme un līdz ar to - sociālā labklājība, bet tajā pašā laikā jāsamazina siltumnīcefekta gāzu emisijas, ieviešot energoefektivitātes pasākumus, videi draudzīgas tehnoloģijas, aizstājot fosilo kurināmo ar atjaunojamiem energoresursiem (sk. *ar Ministru kabineta 2009. gada 31. jūlija rīkojumu Nr. 517 apstiprinātās “Vides politikas pamatnostādnes 2009.-2015. gadam”*).

6.1.3. Vides ministrija, atsaucoties uz Latvijai saistošiem starptautiskiem dokumentiem, norāda, ka vēja enerģija ir viens no atjaunojamo enerģijas resursu veidiem. Elektroenerģijas ražošana vēja elektrostacijās aizstāj elektroenerģijas ražošanu no fosilajiem energoresursiem (akmeņoglēm, dabasgāzes, naftas produktiem u. c.), rezultātā tiek samazināta siltumnīcefekta gāzu un citu gaisu piesārņojošo vielu emisija, kas ietekmē gan dabu, gan cilvēka veselību. Turklāt elektroenerģijas ražošana vēja elektrostacijās salīdzinājumā ar elektroenerģijas ražošanu no fosilajiem energoresursiem nerada būtisku materiālo piesārņojumu, piemēram, atkritumus un notekūdeņus, līdz ar to netiek radīts papildu slogs videi un nav nepieciešami papildu finanšu resursi materiālā piesārņojuma samazināšanai (apglabāšanai, pārstrādei vai attīrīšanai).

Savukārt pieteikumos, atsaucoties uz atsevišķu personu viedokli, norādīts, ka “vēja enerģija neesot pastāvīga, tā prasot balansējošas jaudas, kas pārsvarā tiek nodrošinātas ar fosilajiem resursiem. Rezultātā šī enerģija nemaz tik “zaļa” neesot”(sk. *lietas materiālu 1. sēj. 45. lpp.*). Pieteikumā ietvertas atsauces uz organizācijas “Eiropas platforma pret vēja parkiem”(European Platform Against Windfarms, turpmāk arī - EPAW) viedokli. Pēc šīs organizācijas ieskata, “vienīgais, ko vēja turbīnas dara, ir ievērojams ļaunums cilvēkiem, ekonomikai, nacionālajiem budžetiem un videi”(sk. http://www.epaw.org/about_us.php?lang=en). EPAW ir izteikusi savu viedokli Eiropas Komisijai. Eiropas Komisijas Enerģētikas un transporta ģenerāldirektorāta atbildē EPAW citastarp norādīts, ka 2008. gada decembrī 27 ES valstu vadītāji un valdības, kā arī Eiropas Parlaments apstiprināja dokumentu paketi, kas vērsta uz to, lai sekmētu siltumnīcefekta gāzu emisijas samazināšanu un enerģijas ražošanu no atjaunojamiem resursiem. Vēja enerģijas ražošana skatāma šajā kontekstā. Eiropas Komisijas un citu Eiropas institūciju politiskais atbalsts saskan ar eiropiešu vairākuma viedokli: lielais vairums Eiropas pilsoņu ir ne vien ieinteresēti samazināt klimata pārmaiņu sekas, bet arī atbalsta enerģijas iegūšanu no atjaunojamiem enerģijas resursiem, īpaši vēja enerģijas iegūšanu [sk. *Commission Européenne Direction Generale de l'Energie et des*

Satversmes tiesas uzdevums nav argumentēti iesaistīties diskusijā par minēto *EPAW* viedokli pēc būtības. Satversmes tiesa jau ir secinājusi, ka Satversmes 115. pantā noteiktās tiesības un pienākumi jāinterpretē atbilstoši Latvijas Republikai saistošajām starptautisko tiesību normām (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 17. janvāra sprieduma lietā Nr. 2007-11-03 12. punktu*). Tātad šīs tiesības ir interpretējamas atbilstoši starptautiskajos dokumentos izstrādātajam viedoklim par to, ka vēja enerģijas iegūšana uzskatāma par videi relatīvi draudzīgāku un sekmējamu pasākumu. Direktīvas 2009/28/EK preambulas 42. daļā norādīts: “lai ātri attīstītu atjaunojamo energoresursu izmantošanu, ņemot vērā tās vispārējo augsto lietderību no ilgtspējas un vides aizsardzības viedokļa, dalībvalstīm [...] būtu jāņem vērā no atjaunojamajiem energoresursiem saražotas enerģijas devums vides aizsardzības un klimata pārmaiņu jomā izvirzīto mērķu sasniegšanā, jo īpaši salīdzinājumā ar neatjaunojamās enerģijas ražošanas iekārtām.”

Saskaņā ar Direktīvas 2009/28/EK I pielikumu Latvijas vispārējais mērķis ir panākt, lai no atjaunojamiem energoresursiem saražotas enerģijas īpatsvars bruto enerģijas galapatēriņā 2020. gadā būtu vismaz 40 procenti. Katras dalībvalsts ziņā ir noteikt piemērotus līdzekļus un pasākumus, ar kādiem panākams paredzētais no atjaunojamiem energoresursiem saražotās enerģijas īpatsvars.

Vides ministrija norāda, ka izvēle starp dažādiem enerģijas ražošanai izmantojamiem atjaunojamiem energoresursiem ir politisks jautājums, kas galvenokārt tiek risināts, lemjot par obligāto elektroenerģijas iepirkumu. Lēmuma pieņemšanā tiek ņemti vērā tādi apsvērumi kā attiecīgo atjaunojamo resursu pieejamība Latvijā, mērķa sasniegšanai nepieciešamais no katra atjaunojamo energoresursu veida saražojamās enerģijas daudzums, kā arī nepieciešamie veicināšanas instrumenti.

Saskaņā ar Elektroenerģijas tirgus likumu izdotie Ministru kabineta 2010. gada 16. marta “Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot

atjaunojamos energoresursus, un cenu noteikšanas kārtību” regulē no atjaunojamiem energoresursiem saražotās elektroenerģijas obligāti iepērkamo apjomu, tā noteikšanas, īstenošanas un uzraudzības kārtību, kā arī cenas noteikšanas kārtību atkarībā no energoresursu veida.

Savukārt pieteikumam pievienots pētījums “Latvijas enerģētikas politika: ceļā uz ilgtspējīgu un caurspīdīgu enerģētikas sektoru”, kurā izdarīts secinājums, ka “Latvijas enerģētikas politikas un jo sevišķi - atbalsta mehānismu AER [atjaunojamo enerģijas resursu] jomā veidošana un īstenošana ir bijusi pretrunīga un - par spīti sabiedrības interesei un ES normatīvajai klātbūtni - politisko interešu ietekmēta” (sk.: *Autoru kolektīvs Dr. Andra Sprūda vadībā. Pētījums “Latvijas enerģētikas politika: ceļā uz ilgtspējīgu un caurspīdīgu enerģētikas sektoru”. Rīga, Sorosa fonds Latvija, 6. lpp.*).

Satversmes tiesas kompetencē nav politiska rakstura jautājumu risināšana. Konkrētās lietas ietvaros nav apstrīdēts nedz elektroenerģijas obligātais iepirkums vai tā nosacījumi, nedz arī cenu noteikšana kā tāda, un Satversmes tiesas uzdevums nav izvērtēt tās tiesiskumu. Arī citās Eiropas valstīs pastāv dažādi ekonomiska rakstura veicināšanas instrumenti, kuru mērķis ir panākt no atjaunojamiem energoresursiem ražotās enerģijas, arī vēja enerģijas, strauju attīstību. Piemēram, Vācijas Atjaunojamo enerģiju likumā (*Gesetz für den Vorrang Erneuerbarer Energien*) paredzētas piemaksas 5-9 centu apmērā par VES saražoto kilovatu enerģijas (sk. http://www.gesetze-im-internet.de/eeg_2009/index.html).

Veicināšanas instrumentu darbības rezultāts ir uzņēmēju ekonomiskā interese ieguldīt darbu un līdzekļus vēja enerģētikas attīstībā. Tomēr tas vien, ka vides uzlabošanas mērķis tiek sasniegts nevis ar administratīvas piespiešanas metodēm, bet gan ar ekonomiskiem līdzekļiem stimulējot uzņēmēju interesi, neizslēdz ar VES attīstību saistītos jautājumus no Satversmes 115. panta tvēruma.

Līdz ar to nav pamatots pieteikumos paustais viedoklis, ka VES būvniecība Dunikas pagastā vērsta vienīgi uz atsevišķu personu īpašuma tiesību izmantošanu peļņas gūšanai.

Izvērtējot apstrīdēto aktu atbilstību Satversmes 115. pantam, jāņem vērā, ka kopumā vēja enerģijas ražošanas attīstība ir vērsta uz to, lai valsts izpildītu no Satversmes 115. panta izrietošo pozitīvo pienākumu uzlabot vides stāvokli, respektīvi, uz sabiedrības labklājību un tiesībām dzīvot labvēlīgā vidē.

6.2. Satversmes 115. pantā nostiprinātais valsts pienākums uzlabot vides stāvokli pildāms, ņemot vērā situāciju visā valstī, nevis vienas pašvaldības ietvaros. Satversmes 115. pants neprasa, lai vienas pašvaldības iedzīvotājiem tiktu saglabāta neskarta vide, kamēr cita pašvaldība būtu spiesta pieciest piesārņojumu, gan ražojot abām pašvaldībām nepieciešamo enerģiju, gan vēl ar finanšu izlīdzināšanas mehānisma starpniecību pārdalot no saimnieciskās darbības gūtos ieņēmumus.

Konkrētajā gadījumā jāņem vērā, ka laikā, kad tika izstrādāts Apstrīdētais teritorijas plānojums, Dunikas pagasts bija to pašvaldību vidū, kuras pašas nespēja nodrošināt sev nepieciešamos līdzekļus. Tā saskaņā ar Ministru kabineta 2006. gada 28. decembra noteikumiem Nr. 1070 “Noteikumi par pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fonda ieņēmumiem un to sadales kārtību 2007.gadā” Dunikas pagastam nepieciešamais nodrošinājums no pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fonda bija 45 342 lati, savukārt pašvaldībām, kuras bija spiestas samierināties ar tajās izvietoto enerģijas iegūšanas objektu pārveidoto vidi, piemēram, Ķeguma novads un Aizkraukles novads, nācās izdarīt iemaksas šajā fondā.

Interpretējot Satversmes 115. pantā noteiktās pamattiesības kopsakarā ar Satversmes 91. pantu, Pieteikuma iesniedzēju tiesības dzīvot iespējami labvēlīgākā vidē ir jāsamēro arī ar citu Latvijas iedzīvotāju tiesībām dzīvot iespējami labvēlīgākā vidē.

6.3. Nevar piekrist Ekonomikas ministrijas uzskatam, ka neviens Latvijas normatīvais akts neuzliek pašvaldībām pienākumu teritorijas plānošanas procesā apsvērt iespēju attīstīt no atjaunojamiem energoresursiem saražotas enerģijas ieguvi savā teritorijā. Satversmes tiesa jau ir norādījusi uz to, ka mērķus un uzdevumus, ko mūsdienu sabiedrībai izvirza vides tiesības, var sasniegt, vienīgi

cieši līdzdarbojoties valstij, pašvaldībām, kā arī nevalstiskajām organizācijām un privātajam sektoram. Satversmes 115. pantā lietotais termins “valsts” nav interpretējams šauri, bet ar to saprotamas arī pašvaldības un citas atvasinātās publisko tiesību juridiskās personas, kurām kopīgi ar valsts pārvaldes iestādēm ir pienākums aizsargāt ikviena tiesības dzīvot labvēlīgā vidē, rūpējoties par tās saglabāšanu un uzlabošanu (*sk. Satversmes tiesas 2007. gada 8. februāra sprieduma lietā Nr. 2006-09-03 11.punktu*). Satversmes 115. pants ne vien nosaka personai tiesības uz labvēlīgu vidi, bet arī uzliek par pienākumu publiskās varas institūcijām, tostarp pašvaldībām, nodrošināt šo tiesību īstenošanu (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 17. janvāra sprieduma lietā Nr. 2007-11-03 11. punktu*).

Teritorijas plānošana ir viens no valsts vides politikas mērķu sasniegšanas līdzekļiem (*sk. Satversmes tiesas 2007. gada 8. februāra sprieduma lietā Nr. 2006-09-03 11. punktu*). Atbilstoši Teritorijas plānošanas likumam šajā procesā pašvaldībai ir jāievēro ilgtspējības princips, tātad pašvaldībai ir jāapsver arī jautājumi, kas saistīti ar iespējām veicināt enerģijas iegūšanu no atjaunojamiem energoresursiem.

Valstīs ar ilgstošām tradīcijām atjaunojamo enerģiju attīstības jomā līdztekus ekonomiska rakstura veicināšanas mehānismiem normatīvajos aktos noteiktos gadījumos ir paredzēti arī speciāli regulējumi teritorijas plānošanas un būvniecības jomā. Piemēram, Vācijas tiesas vairākkārt atzinušas teritorijas plānošanas dokumentus par spēkā neesošiem sakarā ar to, ka tajos nav atvēlētas pietiekamas teritorijas VES izvietojšanai (*sk., piemēram, Vācijas Ziemeļreinas-Vestfālenes zemes Augstākās administratīvās tiesas 2008. gada 28. augusta sprieduma lietā Nr. 8 A 2138/06 http://www.justiz.nrw.de/nrwe/ovgs/ovg_nrw/j2008/8_A_2138_06urteil20080828.html*).

Latvijā analogas prasības teritorijas plānojumiem izvirzītas netiek. Lai gan, īstenojot ilgtspējības principu, pašvaldībai teritorijas plānošanas gaitā ir jāapsver minētie jautājumi, tai nav pienākuma iespēju robežās paredzēt teritorijas, kuras izmantojamas atjaunojamās enerģijas iegūšanas, tostarp VES,

vajadzībām. Jāņem vērā, ka Latvijā valsts mērogā VES izvietojšanai piemērotu vietu izraudzīšanas darbs ir tikai aizsākts. Ekonomikas ministrija norāda, ka Fiziskās enerģētikas institūts veicis mērījumus visā Latvijas teritorijā, izņemot jūru, un izveidojis karti, kur redzams gada vidējais vēja ātrums 10 metru, 50 metru un 100 metru augstumā (*sk. lietas materiālu 4. sēj. 185. lpp.*). Taču visaptveroši pētījumi par VES attīstībai labvēlīgām teritorijām no cita viedokļa Latvijas mērogā neesot veikti.

Tātad pašvaldība savas rīcības brīvības ietvaros varēja pārliecināties, vai tās teritorijā ir VES uzstādīšanai piemērotas vietas un vai pagasta teritorijā būtu vēlams īstenot vēja parka ieceri.

6.4. Viens no vides politikas pamatprincipiem ir piesardzības princips. Atbilstoši šim principam vides problēmu risināšana uzsākama jau tad, kad vēl nav saņemti pilnīgi zinātniski pierādījumi par paredzētās darbības negatīvo ietekmi uz vidi (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 17. janvāra sprieduma lietā Nr. 2007-11-03 20.2. punktu*).

Tomēr piesardzības pasākumi jāveic un paredzētā darbība nepieciešamības gadījumā jāaizliedz tad, ja aizdomas par šīs darbības iespējamo negatīvo ietekmi uz vidi ir pamatotas. Lai, atsaucoties uz piesardzības principu, aizliegtu teritorijas plānošanas dokumentos kādu darbību, pagasta padomei jāpārliecinās par savu aizdomu pamatotību, iegūstot nepieciešamo informāciju (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 12. novembra sprieduma lietā Nr. 2008-05-03 15.2. punktu*).

Nav pamatots no pieteikumiem izrietošais viedoklis, ka apstrīdēto aktu pieņemšanas laikā Latvijā nebija pieejami pētījumi par VES ietekmi uz cilvēka veselību un vidi. Eiropā jau 2000. gadā darbojās 12 887 VES. 2006. gadā, tātad Apstrīdētā teritorijas plānojuma izstrādāšanas laikā, Eiropā darbojās 40 500 VES. 2007. gadā Eiropā darbojās 56 535 VES (*sk.: Vēja enerģētika: fakti, <http://www.wind-energy-the-facts.org/lv/kopsavilkums/atzinba.html>*). Vairums no šīm VES darbojas valstīs, kur iedzīvotāju blīvums ievērojami pārsniedz iedzīvotāju blīvumu gan Latvijā, gan Dunikas pagastā. Atbilstoši teritorijas plānojuma paskaidrojuma rakstam

Dunikas pagastā tas bija 3,8 iedzīvotāji uz kvadrātkilometru (*sk. lietas materiālu 1. sēj. 138. lpp.*).

Pasaules labākā prakse vēja enerģijas objektu plānošanas, būvēšanas un ekspluatācijas jautājumos jau bija apkopota Pasaules vēja enerģijas asociācijas izstrādātajās Ilgtspējības vadlīnijās (*World Wind Energy Association Sustainability Guidelines*, http://www.wwindea.org/home/images/stories/pdfs/wwea_05_11-10.pdf), kas tika prezentētas 2005. gada 2.-5. novembrī Pasaules vēja enerģijas konferencē Melburnā. Lai attīstītu labāko praksi un sekmētu vides, sociālo un ekonomisko aspektu ņemšanu vērā, izvērtējot jaunu vēja enerģijas projektu ilgtspējību, minētās vadlīnijas izstrādāja Pasaules vēja enerģijas asociācija (*World Wind Energy Association, WWEA*), organizācija, kuras sastāvā ir biedri no vairāk nekā 95 pasaules valstīm - ap pusšimts zinātniska rakstura organizāciju, kas nodarbojas ar pētījumiem šajā jomā, kā arī vairāk nekā 70 ar vēja enerģiju saistītas organizācijas no piecu kontinentu valstīm, tostarp arī daudzām ES valstīm.

Tātad gan pasaules, gan Eiropas praksē ir uzkrāta plaša pieredze, risinot dažādus ar VES izveidošanu un darbību saistītus jautājumus. Minētajās vadlīnijās ir norādes gan uz iespējamo negatīvo ietekmi, kādu VES varētu atstāt uz vidi, gan arī uz svarīgākajiem pasākumiem, lai šo ietekmi mazinātu vai novērstu. Šī ietekme analizēta arī daudzu citu organizāciju dokumentos un publikācijās, piemēram, ar starptautiskās vides aizsardzības organizācijas "Greenpeace" līdzdalību izstrādātajā Globālajā vēja enerģijas pārskatā (*sk. Global Windenergy Outlook 2006* <http://www.greenpeace.org/international/Global/international/planet-2/report/2006/10/globalwindenergyoutlook.pdf>).

Tātad, izstrādājot apstrīdētos aktus, Dunikas pagasta padomei un Rucavas novada domei bija pieejama informācija par VES ietekmi uz cilvēka veselību un vidi un iespēja ņemt to vērā, plānojot VES izvietojumu tā, lai neradītu draudus cilvēku veselībai un videi.

Lietā nav strīda par to, ka VES var ietekmēt putnus un sikspārņus, ka tās izbūve rada manāmas vizuālas pārmaiņas ainavā, ka VES ekspluatācija ir saistīta ar troksni, apēnojumu un zibšņiem. Taču lietas dalībnieku viedoklis atšķiras par vairākiem šīs ietekmes aspektiem, turklāt būtiski - par VES ietekmi uz cilvēka veselību.

6.5. VES ietekme uz putniem un sikspārņiem ir būtiski atkarīga no VES atrašanās vietas un salīdzināma ar jebkuras citas cilvēka darbības sekām. Pēc ASV zinātnieku aplēsēm, no visiem putniem, kas gājuši bojā sadursmēs ar cilvēka radītām iekārtām vai cilvēka darbības rezultātā, vēja enerģijas ražošanas iekārtu dēļ bojā gājuši tikai 0,01-0,02 procenti. Kalifornijā veiktajos pētījumos secināts, ka 2001. gadā, darbojoties kopumā 15 000 vēja enerģijas iegūšanas iekārtām, nogalināti 33 000 putnu, tātad nedaudz vairāk kā divi putni uz vienu VES. Spānijas Navarras provincē, kur darbojās 692 vēja enerģijas iegūšanas iekārtas, vidēji gadā viena VES nogalinājusi 0,13 putnus. Savukārt Vācijas Brandenburgas zemē laikā no 1989. gada līdz 2004. gadam uzskaitīti 278 ar putnu bojāeju saistīti gadījumi vēja parkos, kur minētā laika posma beigās darbojušās vairāk nekā 16 500 vēja enerģijas iegūšanas iekārtas (*sk. Global Windenergy Outlook 2006*

<http://www.greenpeace.org/international/Global/international/planet-2/report/2006/10/globalwindenergyoutlook.pdf>). Savukārt pētījumos Lejasaustrijā, gada laikā novērojot atsevišķas VES, konstatēts, ka sadursmēs ar vienu vēja enerģijas iekārtu iet bojā vidēji septiņi putni un pieci sikspārņi (*sk. Wörlen S. Erneubare Energien. Wissen, was stimmt. Herder, Freiburg, 2010, S.59-60*). Ņemot vērā dažādos pētījumos iegūtos rezultātus, nevalstiskās organizācijas, kas darbojas vides aizsardzības jomā, norāda uz to, ka VES radītās briesmas putniem ir salīdzinoši mazākas nekā ar klimata pārmaiņām saistītie apdraudējumi. Organizācija "BirdLife International" Eiropas Padomes uzdevumā ir izstrādājusi vadlīnijas, lai, izvērtējot VES izvietojumam piemērotas vietas, maksimāli samazinātu VES negatīvo ietekmi uz putniem un sikspārņiem (*sk., piemēram, BirdLife International Position Statement on Wind Farms and Birds*

http://www.birdlife.org/eu/pdfs/Nature_Directives_material/BHDTF_Position_Wind_farms_and_birds_2005_12_09.pdf.

Latvijas Ornitoloģijas biedrība (Reģ. Nr. 40008002230, turpmāk - LOB) pārstāv organizāciju "BirdLife International" Latvijā. Lai atvieglotu VES plānošanu un sastādītu dabas (īpaši putnu) aizsardzības un vēja enerģētikas interešu potenciālo konfliktu zonu karti, LOB īstenojusi Latvijas vides aizsardzības fonda Vides projektu finansētu projektu "Vēja enerģētisko iekārtu attīstības zonu identifikācija un ietekmi samazinošu pasākumu izstrāde". Šo pētījumu LOB ir izmantojusi, arī sniedzot vairākus atzinumus sakarā ar ieceri īstenot vēja enerģijas ieguvu Dunikas pagastā.

Pirms vēja enerģijas ieguves zonas ietveršanas Apstrīdētajā teritorijas plānojumā Dunikas pagasta padome ir ņēmusi vērā LOB viedokli. Apstrīdētā teritorijas plānojuma teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos *expressis verbis* norādīts, ka vēja enerģijas ieguves zonas robežas iezīmētas, vadoties no LOB ieteikuma. LOB 2005. gada 31. oktobra vēstulē Nr. 2005/100 uzskaitītas vietas Dunikas pagastā, kurās VES uzstādīšana nebūtu pieļaujama, un norādīts, ka pārējā teritorija "ir piemērota turpmākai vēja parku plānošanai. Taču precīzas VES uzstādīšanas vietas turpmāk var saskaņot jau projekta īstenošanas gaitā" (*sk. lietas materiālu 2. sēj. 55.-57. lpp.*).

Pirms tika pieņemts lēmums par Detālpļānojuma izstrādāšanu, LOB sniegusi viedokļus par VES izvietojumu Dunikas pagastā (*sk. LOB 2008. gada 17. jūlija vēstuli Nr. 2008/062 un 2008. gada 13. augusta vēstuli Nr. 2008/069 lietas materiālu 3. sēj. 75.-90. lpp.*). Detālpļānojuma izstrādāšanas laikā ir saņemts LOB eksperta R. Lebusa slēdziens. Tajā citastarp norādīts, ka nevienu no Dunikas pagastā iecerētajām VES nav paredzēts izvietot riska zonās un Natura 2000 teritorijās (*sk. LOB 2009. gada 20. augusta vēstuli Nr. 2009/107 lietas materiālu 4. sēj. 33.-36 lpp.*).

Arī vēstulē Pieteikuma iesniedzējai LOB norāda, ka "izbūvējot plānoto VES parku Dunikas pagastā, prognozējamā ietekme uz savvaļas putnu populācijām varētu būt salīdzinoši neliela. Dunikas VES parka gadījumā ir saglabātas migrācijas trases Sventājas ielejā un trase, pa kuru uz Dunikas tīreli

dodas nakšņot zosis” (sk. LOB 2009. gada 16. septembra vēstuli Nr. 2009/115 lietas materiālu 3. sēj. 73-74. lpp.).

Jāņem arī vērā, ka laikā, kad tika izstrādāti apstrīdētie akti, Liepājas rajonam jau bija teritorijas plānojums (sk. http://old.kurzemesregions.lv/media/uploads/liepaja_plan.pdf.pdf), kura līmenī bija notikusi izšķiršanās par to, kuras rajona teritorijas ir nozīmīgas putniem. 2006. gadā tika izstrādāti šā teritorijas plānojuma grozījumi. To izstrādes gaitā tika veikts stratēģiskais novērtējums un sagatavots vides pārskats, raksturojot katru no rajonā ietilpstošajām aizsargājamām dabas teritorijām.

Pieteikumos nav apgalvots, ka Liepājas rajonā putniem nozīmīgās teritorijas būtu noteiktas nepilnīgi. No lietas materiāliem nav gūstams ieskats, ka kāds no Pieteikuma iesniedzējiem Liepājas rajona teritorijas plānojuma apspriešanas gaitā būtu ierosinājis šīs teritorijas paplašināt. Jautājumu par to, kuras teritorijas ir nozīmīgas no dabas aizsardzības viedokļa, Dunikas pagasta teritorijas plānojumā nemaz nevarēja risināt citādi, kā tas paredzēts augstāka līmeņa plānošanas dokumentā - rajona teritorijas plānojumā.

Apstrīdētie akti neparedz VES izvietot *Natura 2000* teritorijās vai citās vietās, kas atbilstoši Liepājas rajona teritorijas plānojumam vai citiem normatīvajiem aktiem būtu nozīmīgas putniem. Veicot sākotnējo izvērtējumu 41 paredzētās VES izvietošanai Dunikas pagastā, Liepājas reģionālā vides pārvalde secinājusi, ka VES parka izbūve neradīs būtisku negatīvu ietekmi uz savvaļas putnu populācijām, jo šis parks atradīsies ārpus valsts un ES īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, neatradīsies to tiešā tuvumā un teritoriju tieši nešķērso nozīmīga putnu migrācijas trase (sk. *Vides valsts dienesta Liepājas reģionālās vides pārvaldes 2009. gada 5. augusta vēstuli Nr. LI 09 SI 0048/1503 par sākotnējo izvērtējumu lietas materiālu 3. sēj. 107.-110. lpp.*).

Līdz ar to nav pamatots no pieteikumiem izrietošais viedoklis, ka apstrīdētie akti no putnu un sikspārņu aizsardzības viedokļa būtu pretrunā ar ilgtspējīgas attīstības principu un Satversmes 115. pantu.

6.6. Eiropas pieredzē nav gūts apstiprinājums tam, ka sauszemes VES negatīvi ietekmētu pārējo faunu vai floru, ciktāl to būve nav saistīta ar dabas

pamatnes transformāciju. Jāņem vērā, ka plānotā vēja ieguves zona izvietota iespējami tuvu jau esošajai infrastruktūrai, līdz ar to pēc iespējas samazinot nepieciešamību transformēt zemi pievedceļu izbūvei. Lietas materiālos nav gūstams apstiprinājums tam, ka apstrīdētie akti paredzētu pievedceļu izbūvei vai VES būvei transformēt teritorijas, kuras atbilstoši Liepājas rajona teritorijas plānojumam satur aizsargājamus biotopus.

Satversmes tiesas praksē ir vairākkārt par neatbilstošiem Satversmes 115. pantam atzīti detālplānojumi, kuros izraudzītais risinājums paredz meža zemes transformāciju, kuras rezultātā varētu būtiski samazināties bioloģiskā daudzveidība attiecīgajā teritorijā (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2009. gada 9. jūlija sprieduma lietā Nr. 2008-38-03 12. punktu*). Satversmes tiesa norādījusi uz to, ka, ņemot vērā ilgtspējīgas attīstības principu, pašvaldībai bija jāizvērtē nepieciešamība saglabāt meža vides (ekoloģisko) vērtību (*sk. Satversmes tiesas 2009. gada 9. jūlija sprieduma lietā Nr. 2008-38-03 12.1. punktu*).

Atšķirībā no minētajām lietām izskatāmajā lietā Detālplānojums neskar tādas teritorijas, kurās noteiktā teritorijas izmantošana būtu dabas pamatne. VES paredzēts būvēt meliorētā lauksaimniecības teritorijā, un teritorijas plānojums neierobežo šīs teritorijas pakļaušanu apstrādei ar lauksaimniecības mašīnām, kā arī dabiskās floras aizstāšanu ar cilvēkam nepieciešamajām kultūrām.

6.7. Par vienu no lielākajām problēmām VES ietekmē uz vidi tiek atzītas ainavas pārmaiņas. Valstu pieredze rāda, ka personu attieksme pret šīm pārmaiņām ir individuāla.

Lielbritānijas Atjaunojamās enerģijas asociācija norāda uz pētījumiem, kuros secināts, ka vairākums aptaujāto personu vēja parkus uzskata par interesantu ainavas elementu. Kopumā aptuveni 80 procenti no visiem sabiedrības locekļiem atbalstot vēja enerģiju, 10 procenti esot pret to, bet atlikušajai daļai neesot noteikta viedokļa (*sk. Top Myths About Wind Energy <http://www.bwea.com/energy/myths.html>*).

Liela daļa no Eiropā izvietotajām vēja turbīnām atrodas Vācijā. Tā 2006. gadā Vācijā darbojās 20 622 vēja turbīnas (*sk.: Vēja enerģētika: fakti, <http://www.wind-energy-the-facts.org/lv/kopsavilkums/atzinba.html>*). No

Vācijas Federālās vēja asociācijas sagatavotajām publikācijām izriet, ka Vācijas iedzīvotāju absolūtais vairākums atbalsta ne vien vispār elektroenerģijas ražošanu no atjaunojamiem energoresursiem, bet arī attiecīgu būvju izvietošanu savas dzīvesvietas tuvumā (sk. *Bundesverband WindEnergie e.V. A bis Z fakten zur Windenergie* http://www.wind-energie.de/fileadmin/Shop/Broschueren/A-Z/A-Z_2010.pdf).

Šīs valsts tiesību sistēmā un tiesu praksē ir noteikti kritēriji vēja enerģijas iekārtu radītā apgrūtinājuma pieļaujamībai attiecībā uz dzīvojamām mājām. Tiesu praksē ir nostiprināta atziņa, ka parasti absolūti pieļaujama ir vēja enerģijas iekārtu ierīkošana tādā attālumā no dzīvojamām mājām, kurš pārsniedz trīskāršu vēja enerģijas iekārtas kopējo augstumu (torņa augstums no zemes virsmas līdz rotora asij, kuram pieskaitīta puse no rotora spārnu diametra). Par nepieļaujami “uzmācīgu” parasti tiek uzskatīta būve, kas atrodas tuvāk par divkāršu vēja enerģijas iekārtas kopējo augstumu. Gadījumus, kad vēja enerģijas iekārta atrodas attālumā starp abiem minētajiem lielumiem, uzskata par individuāli vērtējamiem (sk., piemēram, *Ziemeļreinas-Vestfālenes Augstākās administratīvās tiesas 2010. gada 24. jūnija nolēmumu lietā Nr. 8 A 2764/09* http://www.justiz.nrw.de/nrwe/ovgs/ovg_nrw/j2010/8_A_2764_09beschluss20100624.html, *Vācijas Ziemeļreinas-Vestfālenes zemes Augstākās administratīvās tiesas 2008. gada 28. augusta sprieduma lietā Nr. 8 A 2138/06 177. rindkopu* http://www.justiz.nrw.de/nrwe/ovgs/ovg_nrw/j2008/8_A_2138_06urteil20080828.html un *Vācijas Federālās Augstākās Administratīvās tiesas 2006. gada 11. decembra nolēmumu lietā Nr. 4B72.06* <http://www.bundesverwaltungsgericht.de>).

Kanādas Vēja enerģijas asociācijas sagatavotajos materiālos norādīts, ka daudzi vēja parki Kanādā izvietoti tā, ka dzīvojamās mājas atrodas 300-400 metru attālumā, kas visumā uzskatāms par minimālo pienācīgo attālumu. Tuvāk par šo attālumu nereti atrodas to zemes īpašnieku mājas, kuri iznomā zemi vēja parkam, un šajos gadījumos gūta pozitīva pieredze. Taču gadījumos, kad finansiālu attiecību nav, no atsevišķām šādā attālumā dzīvojošām personām tiek saņemtas sūdzības (sk. *Wind Turbines and Sound: Review and best Practice*

Guidelines

http://www.canwea.ca/images/uploads/File/CanWEA_Wind_Turbine_Sound_Study_-_Final.pdf).

Tātad Pieteikuma iesniedzēju arguments par to, ka nekur pasaulē VES nebūvējot tuvāk par 2 kilometriem no apdzīvotajām vietām, ir acīmredzami nepamatots. Vienlaikus jāņem vērā, ka, piemēram, federatīvajās valstīs, kā Austrijā, Vācijā, ASV, Kanādā, jautājumi par ierobežojumu noteikšanu VES attālumam no apdzīvotajām vietām vai dzīvojamām mājām galvenokārt risināti pavalstu līmenī un dažādās pavalstīs pieņemtie risinājumi būtiski atšķiras.

VES izvietošana teritorijā, ko regulē apstrīdētie akti, plānota, ņemot vērā uzņēmuma *ENERCON* pieredzi, bet šis uzņēmums ar vēja enerģijas iekārtu būvi nodarbojas jau kopš 1984. gada un ir viens no Eiropas vadošajiem uzņēmumiem šajā jomā (sk. <http://www.enercon.de>). Kā tas redzams no lietai pievienotajām trokšņa un apēnojuma kartēm, tās izgatavojis Austrijas būvplānošanas uzņēmums, kuram ir ilgstoša pieredze šajā jomā un kurš veicis būvplānošanu daudziem vēja parkiem Austrijā un citās Eiropas valstīs (sk. <http://www.baubetreuung.at/wind.php>).

Tātad, apsverot iespēju attīstīt Dunikas pagastā vēja enerģijas ražošanu un izstrādājot apstrīdētos aktus, Dunikas pagasta padomei bija pieejama attiecīgajās Eiropas valstīs uzkrātā pieredze. Kā izriet no lietas materiāliem, tostarp arī no Pieteikuma iesniedzēju iesniegtā videofragmenta par detālplānojumu sabiedrisko apspriešanu, atbilstoši šai pieredzei VES nav bijis iecerēts izvietot tuvāk par 500 metriem no dzīvojamām mājām.

6.8. Izvērtējot Apstrīdētā teritorijas plānojuma atbilstību Satversmes 115. pantam no cilvēka dzīvības un veselības aizsardzības viedokļa, jāņem vērā, ka VES ekspluatācija nav saistīta nedz ar cilvēka dzīvībai un veselībai kaitīgu gāzu izplūdi atmosfērā, nedz arī ar notekūdeņiem, ķīmisku vielu nokļūšanu augsnē vai bīstamiem atkritumiem. Ar VES ekspluatāciju saistītie riski un iespējamā nelabvēlīgā ietekme pastāv tikai VES tiešā tuvumā un zināmā attālumā no tās. Tāpēc izšķiroša nozīme ir VES novietojumam.

Jēdzienu “plānotā vēja enerģijas ieguves zona” iespējams interpretēt dažādi. Ciktāl Apstrīdēto teritorijas plānojumu varētu interpretēt kā tādu, kas jebkurā norādītajā vietā pieļauj jebkura augstuma un jebkuras jaudas vēja enerģijas iekārtu būvi, tas varētu nonākt pretrunā ar daudzām tiesību normām. Tomēr Apstrīdēto teritorijas plānojumu nevar interpretēt atrauti no Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumiem, kuros paredzēts pienākums ievērot likumos noteiktās aizsargjoslas un citas tiesību normas.

Tā Dunikas pagasta teritorijas plānojuma Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu 2.1.2. punktā paredzēts, ka netiek atļauta tāda zemes izmantošana, kas rada būtisku piesārņojumu un neatbilst normatīvo aktu prasībām (*sk. lietas materiālu 5. sēj. 131. lpp.*), savukārt atbilstoši 3.15.5.2. punktam vēja enerģijas iegūšanas zonā vēja enerģijas ieguves parku būvniecība ir atļauta tikai “ievērojot spēkā esošajos normatīvajos aktos noteiktās prasības” (*sk. lietas materiālu 5. sēj. 167. lpp.*).

Apstrīdētais teritorijas plānojums neparedz nevienu konkrētu VES atrašanās vietu un nenosaka, cik, kāda augstuma un kādas jaudas VES plānojamas. Dunikas pagasta padome un Rucavas novada dome to interpretē kā atļautu nekustamā īpašuma papildu izmantošanu ar nosacījumu, ka attiecīgajai teritorijai tiek noteiktā kārtībā izstrādāts detālplānojums. Proti, apstrīdētā akta saturs nav vērtējams atrauti no vārdiem “plānotā zona”, ar ko saprotama teritorija, kurai pieļaujams izstrādāt detālplānojumu ar mērķi noteikt iespējamu vienas vai vairāku VES atrašanās vietu. Atbilstoši Noteikumu Nr. 883 54.1. punktam vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā var paredzēt teritorijas, kurām izstrādājams detālplānojums.

Jēdziens “teritorijas plānojums” tiek lietots divās nozīmēs. Pirmkārt, plašākā nozīmē, ar to aptverot gan teritorijas plānojumu, gan arī detālplānojumu. Otrkārt, šaurākā nozīmē, ar šo jēdzienu saprotot teritorijas plānojumu līdztekus detālplānojumam.

2007. gadā, Apstrīdētā teritorijas plānojuma izstrādāšanas laikā, bija spēkā Noteikumi Nr. 883, kuru 6. punkts paredzēja: “Ja vietējās pašvaldības teritorijas plānojums nepietiekami nosaka konkrētu zemes vienību teritorijas

izmantošanas un apbūves nosacījumus, tos nosaka detālpļānojumā.” Tas ir, augstāka juridiskā spēka tiesību akts *expressis verbis* pieļāva tādu situāciju, kurā teritorijas izmantošana un apbūve tiek reglamentēta “nepietiekami”. Šāds teritorijas plānojums vien nevar būt pietiekams būvniecības procesa uzsākšanas nosacījums. Teritorijas izmantošana un apbūve ir pienācīgi jānosaka detālpļānojumā.

Atbilstoši Noteikumu Nr. 883 7. punktam “detālpļānojums ir vietējās pašvaldības administratīvās teritorijas daļas plānojums, un to izstrādā saskaņā ar vietējās pašvaldības teritorijas plānojumu, atbilstoši mēroga noteiktībai detalizējot un precizējot tajā noteiktās teritorijas daļas plānoto (atļauto) izmantošanu un izmantošanas aprobežojumus”.

Apstrīdētā teritorijas plānojuma izstrādāšanas laikā nebija izvirzītas vienotas prasības par to, kādas zonas ar kādu atļauto izmantošanu pašvaldība var paredzēt savā teritorijas plānojumā. Birojs norāda, ka arī attiecībā uz VES būvi pastāvoši dažādi risinājumi. Satversmes tiesa ir norādījusi, ka pretrunā gan ar teritorijas plānošanas principiem, gan arī ar vispārējiem tiesību principiem var nonākt tāda plānošanas prakse, ka teritorijai, kurā pastāv atšķirīgi apstākļi, nosaka tikai vienu plānoto (atļauto) izmantošanu, taču paredz daudzus tās izmantošanas nolūkus, līdz ar to ievērojami mazinot teritorijas izmantošanas paredzamību (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 17. janvāra sprieduma lietā Nr. 2007-11-03 24.4. punktu*). Atšķirībā no situācijas lietā Nr. 2007-11-03 Dunikas pagasta padome ir izvēlējusies risinājumu, kas vērsts uz teritorijas izmantošanas paredzamības palielināšanu. Proti, vēja enerģijas zona iezīmēta kā atļautā papildu izmantošana ierobežotā teritorijā.

Apstrīdētais teritorijas plānojums, kā izriet arī no Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos sniegtās definīcijas, precīzi nosaka vēja enerģijas ieguves zonas ārējās robežas, proti, robežas, kuru mērķis ir nodrošināt, lai VES netiktu izvietotas nepieļaujami tuvu putniem nozīmīgajām vietām. Savukārt vārds “plānotā”, kas ietverts formulējumā “plānotā vēja enerģijas ieguves zona” (pretstatā citiem atļautās izmantošanas formulējumiem, kuros šāds vārds nav ietverts), norāda, ka attiecīgā izmantošana vēl konkretizējama

plānošanas veidā, tas ir, ar detālplānojumiem, kuros regulējams jautājums par VES izvietojumu, ņemot vērā esošo apbūvi un prasības par iedzīvotāju veselības un labklājības nodrošināšanu.

Ja pieņemtu, ka Dunikas pagasta padomei jau teritorijas plānojumā vēja enerģijas ieguves zonu vajadzēja iezīmēt tā, lai būtu paredzēta katras konkrētās VES atrašanās vieta, zustu jēga izstrādāt detālplānojumu.

Tātad Apstrīdētais teritorijas plānojums nav pretrunā ar valsts pienākumiem personu dzīvības un veselības aizsardzības jomā, ciktāl tas paredz iespēju attiecīgajā teritorijā iegūt vēja enerģiju, ar tādu nosacījumu, ka katras konkrētās VES atrašanās vieta konkretizējama detālplānojumā, kura izstrādāšanas gaitā tiek nodrošināts tiesību normām atbilstošs VES izvietojums.

6.9. Par vienu no VES nelabvēlīgajām ietekmēm tiek uzskatīts troksnis. Eiropas Cilvēktiesību tiesa (turpmāk - ECT) pārmērīgu troksni uzskata par tiesību uz privāto dzīvi ierobežojumu (*sk., piemēram, ECT 2003. gada 8. jūlija spriedumu lietā "Hatton and Others v. the United Kingdom", iesniegums Nr. 36022/97*). Arī Beļģijas Konstitucionālā tiesa (neraugoties uz to, ka Beļģijas Konstitūcijā ir pants par tiesībām uz labvēlīgu vidi) troksni vērtē tiesību uz privāto dzīvi aspektā (*sk. Beļģijas Konstitucionālās tiesas 2003. gada 30. aprīļa spriedumu Nr. 51/2003 lietās Nr. 2303, 2304, 2431 un 2432 <http://www.const-court.be>*).

Tātad troksni varētu vērtēt gan Satversmes 115. panta, gan Satversmes 96. panta aspektā. Taču jautājums par pieļaujamo troksni pēc būtības nav risināms izskatāmās lietas ietvaros, to risina likums "Par piesārņojumu" un saskaņā ar to izdotie normatīvie akti. Likuma "Par piesārņojumu" 14. panta "Piesārņojošas darbības uzsākšanas ierobežojumi" pirmā daļa paredz, ka "piesārņojošu darbību nedrīkst uzsākt, ja ir pārsniegti vai var tikt pārsniegti vides kvalitātes normatīvu robežlielumi noteiktam piesārņojuma veidam noteiktā teritorijā un ja attiecīgās darbības izraisītās emisijas var palielināt kopējo attiecīgā piesārņojuma daudzumu šajā teritorijā". Tātad neatkarīgi no teritorijas plānojumā izraudzītā risinājuma, VES darbība nebūs pieļaujama, ja troksnis pārsniegs noteiktos ierobežojumus.

Ministru kabineta 2004. gada 13. jūlija noteikumu Nr. 597 "Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība" 2. pielikums paredz, ka naktī trokšņa robežlielums mazstāvu dzīvojamu ēku teritorijā ir 40 decibeli.

Nevar piekrist pieteikumos izteiktajam viedoklim, ka tas pārsniedzot Pasaules veselības organizācijas rekomendēto robežlielumu, kas esot 30 decibeli. Pasaules veselības organizācijas vadlīniju par vides troksni 4.2.3. punktā "Miega traucējumu efekti" ieteicamais robežlielums - 30 decibeli - attiecas uz troksni telpās (*sk. World Health Organization Guidelines for Community Noise <http://www.who.int/docstore/peh/noise/guidelines2.html>*).

Konkrētās lietas ietvaros attiecīgie Ministru kabineta noteikumi netiek apstrīdēti. Pašvaldībai bija tiesības uz tiem pamatoties. Turklāt arī daudzās citās valstīs noteiktais ciemos nakts laikā pieļaujama trokšņa līmenis būtiski neatšķiras no iepriekš minētā robežlieluma. Piemēram, Vācijā tas ir 45 decibeli. Kanādas Ontario provinces Vides ministrijas izdotajās "Trokšņa vadlīnijās vēja parkiem" trokšņa līmenis lauku apvidos atkarībā no vēja stipruma noteikts 40-51 decibela apmērā (*sk. Noise Guidelines for Wind Farms. Ministry of the Environment, Ontario, October 2008 <http://www.windcows.com/files/4709e.pdf>*).

Tātad, interpretējot Apstrīdēto teritorijas plānojumu šaurākā nozīmē, tas neliedz izstrādāt detālplānojumu, kurā, nosakot precīzu VES atrašanās vietu, tiktu ņemtas vērā normatīvo aktu prasības. Savukārt Detālplānojums pieņemts, balstoties uz aprēķiniem, ka VES radītais troksnis pie vēja ātruma 10 metri sekundē Pieteikuma iesniedzējas dzīvesvietā nepārsniegs 39 decibelus. Turklāt VES radītā trokšņa līmenis nav konstants. Tas citastarp ir atkarīgs arī no vēja virziena un stipruma.

Tātad apstrīdētie akti nav pretrunā ar personas tiesībām uz to, ka netiks pārsniegts pieļaujams trokšņa līmenis.

6.10. Nav strīda par to, ka pie VES nelabvēlīgajām ietekmēm pieder arī kustīgās ēnas un tā saucamais diska efekts. Proti, kā norāda Vides ministrija, VES darbība ir saistīta ar vizuāli uztveramām pārmaiņām, ko rada kustīgi objekti (būves daļa) un ēnas, respektīvi, kustīgi objekti rada vizuālu kairinājumu. Minētie efekti citastarp ir atkarīgi no Saules augstuma un VES, kā

arī dzīvojamo ēku izvietojuma attiecībā pret Sauli. Ēnas nav novērojamas tumšajā diennakts laikā, kā arī laikā, kad Sauli aizsedz mākoņi.

Kā jau minēts, šie efekti par pietiekami netraucējošiem citu valstu tiesu praksē tiek uzskatīti tad, ja VES atrodas vismaz trīskāršā sava kopējā augstuma attālumā no dzīvojamām mājām. Tātad, interpretējot Apstrīdēto teritorijas plānojumu šaurākā nozīmē, tas neliedz izstrādāt detālplānojumu, kurā precīza VES atrašanās vieta tiktu noteikta pienācīgā attālumā no dzīvojamām mājām. Savukārt atbilstoši Detālplānojumam Pieteikuma iesniedzējas dzīvesvieta atrodas attālumā, kas citu valstu tiesu praksē netiek uzskatīts par nepieļaujamu.

Vienlaikus Satversmes tiesa vērš Saeimas uzmanību uz to, ka valstis ar ilgstošu pieredzi VES ekspluatācijā savās tiesību normās mēdz noteikt VES ēnu mešanas efekta maksimālo ilgumu, kādam pieļaujams pakļaut dzīvojamo māju. Šādu robežlielumu noteikšana būtu likumdevēja vai tā pilnvarotas institūcijas kompetencē.

6.11. Nav strīda par to, ka VES tiešā tuvumā pastāv negadījumu draudi, kas saistīti ar apledojuma krišanu no VES, kā arī VES sadursmi ar lidojošiem objektiem, piemēram, putniem, gaisa baloniem, izpletņlēcējiem, neliela izmēra lidaparātiem. Ir iespējamas arī VES avārijas, kaut gan, tehniskajiem risinājumiem pilnveidojoties, to iespējamība būtiski samazinās. Gan no Satversmes 115. panta, gan arī no personas tiesībām uz dzīvību un veselību izriet pozitīvs valsts pienākums izdot regulējumu, kas VES ekspluatācijas radītos draudus, cik vien tas iespējams, novērš. Šāds regulējums ietverts Aizsargjoslu likumā.

Aizsargjoslu likuma 32.¹ panta otrā daļa noteic, ka aizsargjoslas platums ap vēja ģeneratoriem ir 1,5 reizes lielāks nekā vēja ģeneratoru maksimālais augstums. Kā tas minēts šā sprieduma konstatējošās daļas 4. punktā, dažādas ministrijas dažādā laikā sniegušas atšķirīgus skaidrojumus par to, kā “maksimālais augstums” nosakāms VES ar horizontālo rotācijas asi.

Satversmes tiesa vērš Saeimas uzmanību uz to, ka minētajā normā gan termins “vēja ģenerators”, gan arī termins “vēja ģeneratora maksimālais augstums” nav formulēti viennozīmīgi.

Atbilstoši Valsts valodas centra Terminu datubāzei termins “ģenerators” tiek definēts kā “mašīna vai iekārta noteikta enerģijas veida ražošanai (elektriskais ģenerators, tvaika ģenerators, gāzģenerators u.c.)” (sk. <http://www.vvc.gov.lv>). Tulkojumus Starptautiskās vēja asociācijas dokumentos angļu valodā lietotajam terminam “wind turbine” un vācu valodā lietotajam terminam “Windkraftanlage” šī datubāze nesatur. Profesionālajā literatūrā šis termins tiek tulkots kā “vēja enerģijas iekārta - VEI” (sk. *Latvijas vēja enerģijas rokasgrāmata* 14. lpp. *lietas materiālu* 5. sēj. 102. lpp.), VES (sk., piemēram, *Biroja lēmumus lietas materiālu* 3. sēj. 102.-106. lpp.) vai vēja turbīna (sk., piemēram, *Vēja enerģijas asociācijas viedokli lietas materiālu* 4. sēj. 186-187. lpp.). Ārpus profesionālās literatūras “wind turbine” nozīmē tiek lietots arī termins “vēja ģenerators”. Šādā nozīmē termins “vēja ģenerators” lietots arī Detālpilānojumā.

Vides ministrija pamatoti norāda, ka šādā nozīmē būtu lietojams nevis termins “vēja ģenerators”, bet gan “vēja elektrostacija - VES”. Ministru kabineta 2009. gada 7. jūlija noteikumos Nr. 733 kā profesija minēts “8161 08 Vēja/elektrostacijas operators” (nevis vēja ģenerators operators). Ministru kabineta 2009. gada 22. decembra noteikumu Nr. 1620 “Noteikumi par būvju klasifikāciju” 1. pielikuma 260. punktā noteikts, ka būves ir VES - “Vēja turbīnu elektrostacijas, kurās gondola ar rotora spārniem balstās uz speciāli izbūvēta torņa”. Termins VES lietots arī sagatavotajos Aizsargjoslu likuma grozījumos.

Atbilstoši terminoloģijai, kas nostiprināta starptautiskajos standartos un praksē, ģenerators ir tikai viena no vēja turbīnas sastāvdaļām (sk., piemēram, http://www.wwindea.org/technology/ch01/imgs/1_2_img1.jpg). Tātad, no tehniskās terminoloģijas viedokļa raugoties, “vēja ģenerators” *expressis verbis* ir, lai arī ļoti svarīga, tomēr tikai viena daļa no iekārtas un, interpretējot tā augstuma jēdzienu attiecīgajā normā gramatiski, varētu nonākt pie visai absurda rezultāta. Turklāt viens un tas pats ģenerators, piemēram, *ENERCON* modelī *E 82* ietvertais, var tikt uzstādīts dažāda augstuma tornī. Tātad ar ģenerators maksimālo augstumu iespējams saprast arī augstumu, kurā šis ģenerators tiek

uzstādīts, proti, VES torņa augstumu līdz ģeneratora asij. Tieši šo augstumu ražotājs, piemēram, *ENERCON*, norāda, identificējot konkrēta modeļa VES (sk. <http://www.enercon.de/de-de/63.htm>).

Interpretējot terminu “vēja ģenerators” sistēmiski, jāņem vērā, ka laikā, kad Aizsargjoslu likums tika papildināts ar 32.¹pantu, Novērtējuma likumā bija minēta “vēja ģeneratoru uzstādīšana un būvniecība, ja būves augstums pārsniedz 20 metrus”, proti, runa bija nevis par ģeneratora, bet ģeneratora būves maksimālo augstumu. Vēlāk vārdi “vēja ģeneratoru uzstādīšana un būvniecība” tika aizstāti ar vārdiem “vēja elektrostaciju būvniecība”. Asociācija viedoklī Satversmes tiesai norāda, ka “tikai tornis ir būve, gondola un tās sastāvdaļas (spārni, pārvadi, ģenerators u. c. ir iekārta)” (sk. *lietas materiālu 4. sēj. 187. lpp.*). Līdzīgs uzskats izteikts arī Ekonomikas ministrijas vēstulē (sk. *Ekonomikas ministrijas 2010. gada 11. marta vēstuli Nr. 41-2-2184 Latvijas Pašvaldību savienībai un Vēja enerģijas asociācijai lietas materiālu 4. sēj. 56.-57. lpp.*).

Vides ministrija uzskata, ka bez rotora spārniem šāda būve nespēj pildīt savu funkciju - ražot elektrību. Tātad rotora spārni esot būves sastāvdaļa un atbilstoši arī nosakāma drošības aizsargjosla, un “vēja ģeneratora (precīzāk - VES) maksimālais augstums nosakāms, ņemot vērā augstāko punktu, kuru sasniedz rotora spārni”. Šajā viedoklī likumā ietvertā terminoloģija, kuru likumdevējs lietoja normas pieņemšanas brīdī, tiek aizstāta ar citu - šobrīd aktuālu, taču likumā nelietotu terminoloģiju.

Jāņem vērā, ka sākotnēji likuma “Grozījumi Aizsargjoslu likumā” projektā, ko iesniedza Ministru kabinets, bija paredzētas divas dažādas aizsargjoslas, proti, attiecīgā panta otrā un trešā daļa paredzēja:

“(2) Aizsargjoslas platums ap vēja ģeneratoriem ir vienāds ar četrkāršu vēja ģeneratora maksimālo augstumu.

(3) Tās aizsargjoslas daļas platumu, kas ir apdraudēta vēja ģeneratora avārijas gadījumā, nosaka 1,5 reizes lielāku par vēja ģeneratora maksimālo augstumu.”

Vienlaikus likumprojekta anotācijā bija noteikts, ka drošības aizsargjoslās ap vēja ģeneratoriem “noteikti aprobežojumi, kas ierobežo cilvēka uzturēšanos tajās un samazina iespējamo upuru skaitu avārijas gadījumā” (*lietas materiālu 4. sēj. 144.lpp.*).

Tieši Vides ministrija 2005. gada 15. februāra vēstulē Nr. 2-06/691 Saeimas Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisijai izteica viedokli par to, ka paredzēts par daudz ierobežojumu ļoti platā joslā (*sk. lietas materiālu 5. sēj. 12. lpp.*). Šajā vēstulē Vides ministrija lieto jēdzienu “ģenerators augstums”, nevis “ģenerators maksimālais augstums”.

Likumprojekta apspriešanas gaitā otrajā lasījumā četrkāršais attālums tika aizstāts ar 1,5 reizes lielāku attālumu un visbeidzot trešā daļa tika izslēgta. Saeimas arhīva materiālos esošajā eksemplārā saglabājusies komisijas konsultanta piezīme “izslēgt trešo daļu, jo tā vienāda ar otro daļu” (*sk. lietas materiālu 5. sēj. 9. lpp.*).

Aizsargjoslu likuma 32.¹ panta otrā daļa nav interpretējama atrauti no likuma sadaļas, kurā tā ietverta. Aizsargjoslu likums reglamentē ļoti dažādas aizsargjoslas. 32.¹ pants ietverts V nodaļā “Drošības aizsargjoslas”. Atbilstoši šā likuma 29. pantam drošības aizsargjoslu galvenais uzdevums ir garantēt vides un cilvēku drošību objektu ekspluatācijas laikā un iespējamo avāriju gadījumā, kā arī pašu objektu un to tuvumā esošo objektu drošību.

Aizsargjoslu likuma 35. pants paredz vispārīgos aprobežojumus aizsargjoslās. Citastarp ar aizsargjoslu aizsargātā objekta īpašniekam vai valdītājam ir atļauts aizsargjoslā veikt attiecīgā objekta ekspluatācijai, remontam, renovācijai, rekonstrukcijai nepieciešamos darbus. Par to rakstveidā brīdināms zemes īpašnieks vai tiesiskais valdītājs vismaz divas nedēļas pirms darbu uzsākšanas, izņemot avāriju novēršanas vai to seku likvidēšanas darbus, kurus var veikt jebkurā laikā bez brīdinājuma.

Aizsargjoslu likuma 58.¹ pants paredz papildu aprobežojumus drošības aizsargjoslās ap vēja ģeneratoriem. Saskaņā ar to aizliegts: 1) būvēt jaunas dzīvojamās mājas vai esošās ēkas rekonstruēt par dzīvojamām mājām; 2) būvēt jaunas ēkas un būves, kas var traucēt vēja ģenerators darbību, vai esošās ēkas

rekonstruēt tā, ka tās traucē vēja ģeneratora darbību; 3) atvērt izglītības iestādes, ierīkot spēļu laukumus un atpūtas zonas; 4) rīkot publiskus pasākumus; 5) izvietot degvielas uzpildes stacijas, naftas, naftas produktu, bīstamu ķīmisko vielu un produktu glabātavas.

Tāpat drošības aizsargjoslas uzdevums nav risināt jautājumus par troksni, apēnojumu vai iespējamo vibrāciju un elektromagnētisko starojumu, ciktāl tas rada uztveramas pārmaiņas vidē, taču nav tieši saistīts ar cilvēku un vides drošību. Tāpat drošības aizsargjoslu uzdevums nav risināt ar minētajām ietekmēm saistītus civiltiesiskus jautājumus. Drošības aizsargjoslā noteikti būtiski tiesību uz īpašumu aprobežojumi neatkarīgi no tā, kā īpašnieks izturas pret VES. Piemēram, dzīvojamo māju īpašnieks nedrīkst celt arī tad, ja viņš VES uzskata par pilnīgi nekaitīgu veselībai un tās vizuālā un akustiskā ietekme viņam šķiet pozitīva. Publiskus pasākumus aizliegts rīkot arī tad, ja, pēc rīkotāju ieskata, VES vizuālā un akustiskā ietekme pasākumam netraucēs. Līdz ar to minētie ierobežojumi interpretējami pēc iespējas šaurāk un nav nosakāmi lielāki par VES ekspluatācijai un drošībai patiešām nepieciešamajiem.

Atbildot uz Satversmes tiesas tiesneša jautājumu par to, cik liela aizsargjosla sasniedz likuma mērķi, Vides ministrija izsaka viedokli, ka aizsargjoslai vajadzētu būt tik lielai, lai iespējamās VES nogāšanās laukumā netiktu izvietoti objekti, kurus šāda avārija varētu skart.

Pilnīgu vēja turbīnas torņa sabrukšanu zinātnieki uzskata par gandrīz neiespējamu, ciktāl runa ir par jaunām turbīnām, kas konstruētas atbilstoši modernajiem drošības standartiem. Papildu drošību var iegūt, izvietojot vēja turbīnas vismaz tādā attālumā no apdzīvotām struktūrām, kas vienāds ar [vienu] torņa augstumu, kam pieskaitīts [viens] rotora spārnu rādiuss (*sk. James F. Manwell, Jon G. McGowan, Anthony L. Rogers. Wind Energy Explained: Theory, Design and Application. Second edition. United Kingdom, John Wiley and Sohns, 2009, p. 586*).

Pasaules vēja enerģijas asociācijas informācijā par VES tehnoloģijām ir minēti piemēri par vēja turbīnas torņa un rotora spārnu diametra attiecību. Nevienā no tiem nav minēts, ka rotora spārnu diametrs varētu pārsniegt torņa

augstumu. Līdz ar to Aizsargjoslu likumā paredzētais koeficients 1,5 pats pēc būtības varētu izteikt VES kopējo augstumu, proti, torņa augstumu, kam pieskaitīta iespējamā rotora spārnu diametra puse.

Vides ministrija norāda, ka jāņem vērā rotējošu detaļu īpatnība, proti, tās sadursmes brīdī saglabā inerces kustību. Tomēr, aprēķinot to, kur varētu nokrist, piemēram, gabals no rotora spārna ārējās daļas, nozīme ir ne vien torņa augstumam un rotora spārna garumam, bet arī virknei citu parametru - rotora griešanās ātrumam, atlūzas svaram, vēja virzienam u.c. Šādu avāriju risks atzīstams par nelielu, ņemot vērā mazo avārijas iespējamību un to, ka šāda avārija parasti nevar izraisīt smagas sekas (*sk., piemēram, Hau E. Windkraftanlagen: Grundlagen, Technik, Einsatz, Wirtschaftlichkeit, 4. vollständig neu bearbeitete Auflage, Berlin Heidelberg, Springer Verlag, 2008, S. 600*).

Vācijas tiesu praksē ir nostiprināta atziņa, ka no ledus krišanas vai citas avārijas iespējamības viedokļa VES ekspluatācija nav uzskatāma par bīstamāku kā citu augstu būvju ekspluatācija (*sk., piemēram, Vācijas Ziemeļreinas-Vestfālenes zemes Augstākās administratīvās tiesas 2008. gada 28. augusta sprieduma lietā Nr. 8 A 2138/06 197.-202. rindkopu http://www.justiz.nrw.de/nrwe/ovgs/ovg_nrw/j2008/8_A_2138_06urteil20080828.html*).

Nedz Satversmes tiesas, nedz arī pašvaldības uzdevums nav veikt inženiertehniska rakstura aprēķinus par to, cik liels attālums nepieciešams, lai garantētu VES drošu ekspluatāciju. Šādus aprēķinus pilnvarotas veikt institūcijas, kurām likumdevējs šādu uzdevumu noteicis. Aizsargjoslu likuma 32.¹ panta trešajā daļā likumdevējs paredzējis, ka “metodikas projektu, pēc kuras nosaka drošības aizsargjoslas ap vēja ģeneratoriem, izstrādā Ekonomikas ministrija pēc saskaņošanas ar Veselības ministriju un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju”. Līdz ar to Ekonomikas ministrijai ar likumu ir uzlikts pienākums saskaņot un noteikt metodiku, arī jautājumā par to, kā nosakāms vēja ģeneratora maksimālais augstums. Personām

un pašvaldībai bija tiesības paļauties uz to, ka Ekonomikas ministrija šo likumā noteikto pilnvarojumu pienācīgi izpildījusi.

Pēc būtības Vides ministrija tiecas ar drošības aizsargjoslas palīdzību risināt citus ar VES ekspluatāciju saistītus jautājumus, kurus sākotnējā Aizsargjoslu likuma 32.¹ panta projektā bija paredzēts risināt, veidojot divas dažādās VES aizsargjoslas. Vides ministrijas un Veselības ministrijas uzdevums bija izteikt savu viedokli Ekonomikas ministrijai. Ar būvniecību saistītie jautājumi ietilpst Ekonomikas ministrijas kompetencē. Kā redzams no Vides ministrijas viedokļa, tā ir stājusies Ekonomikas ministrijas vietā un veikusi aprēķinus par VES būves sabrukšanas inženiertehniskajiem aspektiem, taču nav izvērtējusi šo aprēķinu rezultātus pēc bīstamības izvērtēšanas metodikas.

Pašvaldībai bija tiesības izstrādāt teritorijas plānojumu, vadoties no skaidrojumiem, ko tai deva likumā pilnvarotā institūcija - Ekonomikas ministrija. Līdz ar to apstrīdētie akti daļā par aizsargjoslām atbilst Aizsargjoslu likumam un nav pretrunā ar Satversmes 115. pantu.

6.12. Pēc Vides ministrijas ieskata, VES ekspluatācija ir saistīta arī ar zemas frekvences skaņām, vibrācijām un elektromagnētisko starojumu, kas nelabvēlīgu apstākļu sakritības gadījumā varot ietekmēt gan dabu, gan cilvēku - viņa veselību un drošību. Uz šāda veida nelabvēlīgām sekām norāda arī jau minētā organizācija "Eiropas platforma pret vēja parkiem".

Tomēr informācija par šo ietekmi ir pretrunīga. Atsevišķi zinātnieki uzskata, ka daudzām VES tuvumā dzīvojošām personām esot novērota tāda veselības problēma kā vēja turbīnu sindroms (*sk. Pierpont N. Wind Turbine Syndrome. Testimony before the New York State Legislature Energy Committee http://www.savewesternny.org/docs/pierpont_testimony.html*). Savukārt citi zinātnieki apšaubā minētajos pētījumos izdarīto secinājumu metodoloģiju. Apkopojot 2010. gadā pieejamos pētījumus par VES ietekmi uz cilvēka veselību, Kanādas Ontario provinces Veselības dienests norāda, ka VES nerada vērā ņemamu elektromagnētisko starojumu un to radītā infraskaņa nerada veselības problēmas, ja kopējais skaņas līmenis nepārsniedz 40

decibelus(*sk. The Potential Health Impact of Wind Turbines Chief Medical Officer of Health Report. May 2010*
http://www.health.gov.on.ca/en/public/publications/ministry_reports/wind_turbine/wind_turbine.pdf).

Laikā, kad ES līmenī tika pieņemta Direktīva 2009/28/EK, ES institūcijām, kā jau minēts (*sk. šā sprieduma 6.4. punktu*), bija zināma organizācijas “Eiropas platforma pret vēja parkiem” nostāja un argumenti par VES ietekmi uz cilvēka veselību. Tomēr minētās direktīvas preambulas 40. daļā ir uzsvērts: “Procedūrai, ko izmanto iestādes, kuras uzrauga atļauju, sertifikātu un licenču izsniegšanu atjaunojamās enerģijas spēkstacijām, vajadzētu būt objektīvai, pārredzamai, nediskriminējošai un samērīgai, piemērojot noteikumus konkrētiem projektiem. Jo īpaši būtu jāizvairās no nevajadzīgiem šķēršļiem, kas varētu rasties, iekļaujot atjaunojamās enerģijas projektus to iekārtu klasifikācijā, kuras rada augstu risku veselībai.”

Veselības inspekcijas Kurzemes kontroles nodaļa 2009. gada 30. oktobrī ir sniegusi atzinumu Nr. 29, kurā neiebilst pret Detālplānojuma pilnveidotās redakcijas risinājumu.

Tātad nav pamatots Pieteikuma iesniedzējas viedoklis, ka VES tādā attālumā no dzīvojamām mājām, kādā tās paredzētas Detālplānojumā, radītu draudus personu dzīvībai vai veselībai.

7. Dabiskajai videi piemīt estētiska un garīga vērtība, kas nosaka cilvēka dzīves kvalitāti un personas labklājības nemateriālo aspektu (*sk. Satversmes tiesas 2009. gada 6. jūlija sprieduma lietā Nr. 2008-38-03 9. punktu*). Pārmaiņas, ko vidē rada VES, var ietekmēt šo labklājības aspektu. Teritorijas plānošanas procesā personas intereses pēc iespējas saglabāt dabisko vidi ir jāņem vērā kā vienas no šajā procesā izvērtējamām un līdzsvarojamām interesēm. Tomēr Satversmes 115. pants tām paredz mazāku aizsardzības apjomu nekā Satversmes 105. pants. Līdz ar to šajā aspektā izvērtējama apstrīdēto aktu atbilstība Satversmes 105. pantam.

8. Satversmes 105. pants nosaka: “Ikvienam ir tiesības uz īpašumu. Īpašumu nedrīkst izmantot pretēji sabiedrības interesēm. Īpašuma tiesības var ierobežot vienīgi saskaņā ar likumu. Īpašuma piespiedu atsavināšana sabiedrības vajadzībām pieļaujama tikai izņēmuma gadījumos uz atsevišķa likuma pamata pret taisnīgu atlīdzību.”

Satversmes tiesa ir secinājusi, ka Satversmes 105. pants paredz gan īpašuma tiesību netraucētu īstenošanu, gan arī valsts tiesības sabiedrības interesēs ierobežot īpašuma izmantošanu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2002. gada 20. maija sprieduma lietā Nr.2002-01-03 secinājumu daļu*).

Satversmes tiesa ir norādījusi: “No tiesībām uz īpašumu izrietošās intereses teritorijas plānošanas jomā apskatāmas plašā tvērumā. Pie tām var piederēt arī, piemēram, noteikts skats pa logu, dzīvokļa insolācija” (*Satversmes tiesas 2008. gada 24. septembra sprieduma lietā Nr. 2008-03-03 20. punkts*).

Pirmajā pieteikumā norādīts, ka Pieteikuma iesniedzēji ir “nekustamo īpašumu īpašnieki un/vai Dunikas pagasta iedzīvotāji”.

8.1. Nenoliedzot to, ka arī, piemēram, no īres līguma izrietošās mantiskās pozīcijas noteiktos apstākļos var ietilpt Satversmes 105. panta tvērumā, konstatējams, ka pirmajā pieteikumā nav sniegts nekāds pamatojums tam, kā konkrētajā gadījumā Satversmes 105. pantā noteiktās pamattiesības aizskartas personām, kuras nav Dunikas pagastā esoša nekustamā īpašuma īpašnieki.

8.2. Pirmajam pieteikumam pievienotas izdrukas no zemesgrāmatas, kurās daļa Pieteikuma iesniedzēju norādīti kā Dunikas pagastā esošu nekustamo īpašumu īpašnieki. Var piekrist atbildes rakstā izteiktajam viedoklim, ka izvērsti pamatots gan ir vienīgi iespējamais Pieteikuma iesniedzējas tiesību uz īpašumu aizskārums.

Nevar piekrist Pieteikuma iesniedzējas viedoklim, ka tieši VES izvietošana liegtu viņai attīstīt tūrisma biznesu. Lielbritānijas vēja enerģijas asociācija norāda, ka VES nereti kļūst pat par tūrismu veicinošu faktoru. Piemēram, Lielbritānijas pirmo komerciālo vēja parku tā pirmajos desmit darbības gados apmeklēja 350 tūkstoši tūristu, 10 tūkstoši tūristu ik gadu ierodas Lielbritānijā, Svafas vēja parkā izveidotajā Ekoloģiskās tehnoloģijas centrā (*sk.*

<http://www.bwea.com/energy/myths.html>). Ainažu pilsētas tūrisma informācijas centra sagatavotajā sarakstā “Apskates objekti Ainažu pilsētā un tās apkārtnē” norādīts: “iespaidīgi izskatās vēja ģeneratori, kas ir viena no Ainažu atpazīšanas jauno laiku zīmēm” (sk. <http://www.ainazi.lv/?s=48976>).

Teritorijas plānojums Pieteikuma iesniedzējas īpašuma daļā, kas atrodas tiešā tuvumā Detālplānojumā paredzētajām VES, neparedz tūrisma attīstības zonu. No lietas materiāliem neizriet, ka viņa teritorijas plānošanas procesā būtu attiecīgu priekšlikumu iesniegusi un tas būtu noraidīts. Lai Pieteikuma iesniedzēja varētu intensīvi attīstīt tūrisma biznesu, kas citastarp arī ir saistīts ar ievērojamu slodzi uz vidi, vispirms būtu jāizdara attiecīgi grozījumi teritorijas plānojumā.

Teritorijas plānojums Pieteikuma iesniedzējas īpašuma teritoriju, kas atrodas tiešā tuvumā Detālplānojumā paredzētajām VES, nosaka par lauksaimniecībā izmantojamu teritoriju. Šajā teritorijā nav liegts izbūvēt atsevišķus ar tūrismu saistītus objektus, piemēram, viesu māju vai pansiju. Tomēr ir noteikts zemes gabala maksimālais apbūves laukums - 0,5 vai 0,7 hektāri atkarībā no saimniecības platības un maksimālais stāvu skaits - trīs stāvi. Jaunveidojama zemes gabala minimālā platība nedrīkst būt mazāka par 2 hektāriem. No pieteikumiem nav gūstams ieskats, ka būtu objektīvas grūtības Pieteikuma iesniedzējas īpašuma potenciālo apbūvi veidot pietiekamā attālumā no VES.

Tāpat nevar piekrist, ka VES izvietošana tiešā Pieteikuma iesniedzēju īpašumu tuvumā liegtu personām iespēju nodarboties ar lauksaimniecību.

Tiktāl, ciktāl Pieteikuma iesniedzēji ir personas, kurām pieder nekustamais īpašums, uz kuru attiecas apstrīdētie akti, VES būvniecība var ietekmēt atsevišķus šā īpašuma izmantošanas aspektus. Proti, liegt Pieteikuma iesniedzējiem gūt visus iespējamus labumus no sava īpašuma netraucētas izmantošanu sev vēlamākajā veidā - bez VES radītajām ainavas izmaiņām, apēnojuma un trokšņa. Tātad VES izvietošana zemes gabalos, kas robežojas ar Pieteikuma iesniedzējiem piederošajiem zemes gabaliem, var radīt viņiem tiesību uz īpašumu ierobežojumu, tāpēc ir jāizvērtē, vai apstrīdētie akti pieņemti

normatīvajos aktos noteiktā kārtībā, vai ierobežojumam ir legītīms mērķis un vai ierobežojums ir samērīgs.

9. Teritorijas plānojuma izstrādāšana nav tikai formāla procedūra. Tā ir reglamentēta, lai varētu identificēt un izsvērt dažādas intereses un noteikt, kurām no tām dodama prioritāte. Šajā procesā ir jāpanāk visu iesaistīto pušu interešu līdzsvarošana, vājāko dalībnieku aizsardzība un visas sabiedrības interešu nodrošināšana (*sk. Satversmes tiesas 2004. gada 9. marta sprieduma lietā Nr. 2003-16-05 secinājumu daļas 5.1. punktu*).

Jautājums par to, vai tiesības uz īpašumu ierobežotas ar pienācīgā procedūrā izstrādātu teritorijas plānojumu, izvērtējams, ņemot vērā Satversmes 115. panta procesuālo aspektu. Satversmes tiesa jau iepriekš ir secinājusi, ka šis pants paredz personām tiesības piedalīties ar vidi saistītu jautājumu risināšanā, tostarp teritorijas plānošanas procesā. Tomēr šis procesuālais aspekts vērtējams kopsakarā ar Satversmes 101. pantā ietvertajām ikviena tiesībām piedalīties valsts un pašvaldību darbībā. Nevienas no šīm tiesībām nav absolūtas, bet īstenojamas likumā paredzētā veidā un apjomā.

Lai teritorijas plānojums būtu tiesisks, tam, pirmkārt, jābūt noteiktā kārtībā izstrādātam un apstiprinātam un, otrkārt, jāatbilst normatīvajiem aktiem (*sk. Satversmes tiesas 2004. gada 9. marta sprieduma lietā Nr. 2003-16-05 secinājumu daļas 4. punktu*). Ja teritorijas plānošanas procesā pieļauti būtiski pārkāpumi, teritorijas plānojums vai tā daļa nav pieņemta pienācīgā kārtībā.

Būtisku pārkāpumu var kvalificēt pēc vairākiem kritērijiem. Pirmkārt, būtisks teritorijas plānošanas procesa pārkāpums ir pārkāpums, kura rezultātā pieņemts citāds, nevis tāds lēmums, kāds būtu bijis, ja procedūra tiktu ievērota. Otrkārt, būtisks pārkāpums ir pieļauts tādos gadījumos, kad ir būtiski pārkāptas sabiedrības tiesības piedalīties teritorijas plānošanas procesā. Treškārt, par būtisku pārkāpumu atzīstami arī citi teritorijas plānošanas principu pārkāpumi (*sk. Satversmes tiesas 2007. gada 26. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2006-38-03 14. punktu*).

9.1. Pieteikumos norādīta virkne trūkumu, kas pieļauti Apstrīdētā teritorijas plānojuma izstrādāšanas gaitā līdz 2007. gadam.

9.1.1. Lēmumu par teritorijas plānojuma izstrādi Dunikas pagasta padome pieņēma 2004. gada 28. jūlijā. Pēc RAPLM ieskata saskaņā ar tobrīd spēkā bijušajiem Noteikumiem Nr. 34 sabiedrisko apspriešanu vajadzēja rīkot nekavējoties pēc lēmuma pieņemšanas, taču teritorijas plānojuma sabiedriskās apspriešanas pirmais posms tika noteikts no 2005. gada 10. janvāra līdz 11. februārim. 2005. gada 1. februārī notika tā sabiedriskās apspriešanas pasākums.

9.1.2. 2006. gada 21. jūnijā Dunikas pagasta padome pieņēma lēmumu par Teritorijas plānojuma 1. redakcijas sabiedriskās apspriešanas otro posmu, nosakot to no 2006. gada 28. jūlija līdz 8. septembrim. Paziņojums par apspriešanu oficiālajā laikrakstā "Latvijas Vēstnesis" tika publicēts tikai 28. jūlijā, bet laikrakstā "Kursas Laiks" - 29. jūlijā. 2006. gada 10. augustā notika teritorijas plānojuma 1. redakcijas sabiedriskās apspriešanas pasākums. Šā pasākuma protokolā norādīts, ka sēdē piedalās "8 Dunikas iedzīvotāji" (*lietas materiālu 1. sēj. 82. lpp.*).

9.1.3. RAPLM atzinumā norādījusi arī uz vairākiem citiem trūkumiem.

Visi minētie trūkumi pēc būtības ir novērsti, atceļot Dunikas pagasta padomes 2006. gada 10. novembra lēmumu, nolemjot izstrādāt teritorijas plānojuma galīgo redakciju no jauna un tās izstrādāšanas gaitā sarīkojot arī jaunu sabiedrisko apspriešanu.

9.2. Nav strīda par to, ka pirms 2007. gada vēja enerģijas ieguve netika minēta nedz institūcijām nosūtītajos dokumentos, nedz arī sabiedriskās apspriešanas pasākumos. Taču nav pamatots Pieteikuma iesniedzēju viedoklis par to, ka plānošanas stadijā, nepieņemot lēmumu par teritorijas plānojuma izstrādāšanu no jauna, pašvaldība nebija tiesīga izdarīt attiecīgos papildinājumus teritorijas plānojumā.

Jau sākotnēji darba uzdevumā bija norādīts, ka teritorijas plānojumā izstrādā priekšlikumus ražošanas teritoriju izvietojumam. Proti, bija identificēta nepieciešamība attīstīt pagastā arī ražošanas teritorijas.

RAPLM savā atzinumā bija norādījusi uz jaunas sabiedriskās apspriešanas nepieciešamību. Jaunas teritorijas plānojuma galīgās redakcijas izstrādāšanai un jaunai sabiedriskajai apspriešanai nebūtu nozīmes, ja personas nevarētu izteikt savus priekšlikumus - ne vien priekšlikumus par kādas teritorijas saglabāšanu neskartā veidā, bet arī priekšlikumus par kādas teritorijas attīstīšanu. Ja teritorijas plānojuma 1. galīgās redakcijas apspriešana būtu notikusi atbilstoši normatīvo aktu prasībām, iespējams, personas savus priekšlikumus par vēja enerģijas ieguves zonas ietveršanu teritorijas plānojumā būtu izteikušas jau iepriekš.

Satversmes tiesa ir secinājusi, ka “vietējai pašvaldībai konceptuāli jaunas idejas par teritorijas plānojumā ietveramajām normām var rasties ne tikai pirms teritorijas plānojuma izstrādes uzsākšanas, bet arī izstrādes laikā. Lai šīs idejas ietvertu izstrādes stadijā esošā teritorijas plānojumā, vietējai pašvaldībai ir tiesības pieņemt lēmumu par attiecīgu grozījumu izdarīšanu teritorijas plānojuma projektā. Arī gadījumos, kad priekšlikumi un ieteikumi tiek saņemti no sabiedrības pārstāvjiem, pašvaldība var pieņemt lēmumu ietvert teritorijas plānojumā attiecīgus grozījumus (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 12. novembra sprieduma lietā Nr. 2008-05-03 9.4. punktu*).

Tātad pašvaldība, izstrādājot teritorijas plānojuma galīgo redakciju no jauna, bija tiesīga papildināt teritorijas plānojumu ar vēja enerģijas ieguves zonu.

9.3. Izdarot šādu papildinājumu, pašvaldībai bija jāpārlicinās, vai teritorijas plānojumam nav nepieciešams veikt stratēģisko novērtējumu. Stratēģiskā novērtējuma neveikšana vai nepienācīga veikšana gadījumos, kad šāds novērtējums ir nepieciešama plānošanas dokumenta pieņemšanas procesa sastāvdaļa, var radīt būtisku procesuālu pārkāpumu (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 17. janvāra sprieduma lietā Nr. 2007-11-03 20. punktu*).

9.3.1. Tiesību normas, kas izriet no Eiropas Padomes 1979. gada 2. aprīļa direktīvas 79/409/EEK par savvaļas putnu aizsardzību un Eiropas Padomes 1992. gada 21. maija direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību, iekļautas likumā “Par īpaši aizsargājamām dabas

teritorijām”. Saskaņā ar Novērtējuma likuma 4. panta trešo daļu stratēģisko novērtējumu veic plānošanas dokumentiem, kas var būtiski ietekmēt *Natura 2000* teritoriju. Arī saskaņā ar likuma “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” 43. panta ceturto daļu paredzētajai darbībai vai plānošanas dokumentam, kas atsevišķi vai kopā ar citu paredzēto darbību vai plānošanas dokumentu var būtiski ietekmēt *Natura 2000* teritoriju, veic ietekmes uz vidi novērtējumu.

9.3.2. Arī tiesību normas, kas izriet no Direktīvas 2001/42/EK, ir iekļautas Novērtējuma likumā. Atbilstoši šā likuma 2. pielikuma 3. punkta 8. apakšpunktam VES būvniecība, ja būves augstums pārsniedz 20 metrus, ir darbība, kam jāveic sākotnējais izvērtējums.

Līdz ar to, paredzot šādu darbību plānošanas dokumentā, saskaņā ar Novērtējuma likuma 4. panta trešo daļu ir jāveic stratēģiskais novērtējums. Tomēr Novērtējuma likuma 4. panta piektā daļa nosaka:

“Šā panta trešajā daļā minētajiem plānošanas dokumentiem, kuri attiecas uz nelielu teritoriju izmantošanu vietējās pašvaldības līmenī, kā arī šā panta trešajā daļā minēto plānošanas dokumentu nelieliem grozījumiem stratēģisko novērtējumu neveic, izņemot gadījumus, kad šo dokumentu īstenošana var būtiski ietekmēt vidi.”

Lai piemērotu šo normu, ir jākonstatē atbilstība diviem kritērijiem: “neliela teritorija” un “pašvaldības līmenis”, kā arī jāpārliecinās, ka paredzētā darbība būtiski neietekmēs vidi. Vai teritorija uzskatāma par nelielu, tas izšķirams, ņemot vērā Latvijas mērogu. Pretējā gadījumā veidotos tāda situācija, ka vienai un tai pašai darbībai vienā un tajā pašā laikā, piemēram, Siguldas novadā, stratēģiskais novērtējums nebūtu jāveic, bet Dunikas pagastā - būtu jāveic.

Vides ministrija norāda, ka tā minēto tiesisko regulējumu pamatā attiecina uz detālplānojumiem ar nosacījumu, ka teritorijas plānojumam ir veikts stratēģiskais novērtējums. Tā kā nesenā pagātnē vietējo pašvaldību teritorija varēja būt arī salīdzinoši neliela, Birojs atsevišķos gadījumos, novērtējot pašvaldības teritorijas plānojuma projektā iekļauto informāciju, varēja pieņemt

lēmumu par stratēģiskā novērtējuma nepiemērošanu teritorijas plānojumam. Arī Biroja 2005. gada 9. novembra lēmums Nr. 7-04/2685 par stratēģiskā novērtējuma nepiemērošanu norāda uz to, ka atbilstoši Biroja praksei tajā laikā Dunikas pagasta teritorija minētās normas izpratnē bija uzskatāma par nelielu teritoriju. Tātad, pēc šā kritērija raugoties, Dunikas pagasta teritorijas plānojuma jaunajai redakcijai stratēģisko novērtējumu varēja neveikt, pārliecinoties par to, ka šā dokumenta īstenošana nevar būtiski ietekmēt vidi.

Jāņem vērā, ka laikā, kad Dunikas pagasta padome izstrādāja Apstrīdēto teritorijas plānojumu, jau bija spēkā Liepājas rajona teritorijas plānojums. Turklāt ar Liepājas rajona padomes 2006. gada 21. aprīļa sēdes lēmumu (protokola Nr. 4 5. punkts) tika uzsākta Liepājas rajona teritorijas plānojuma grozījumu (turpmāk - Grozījumi) izstrāde. Grozījumiem tika veikts stratēģiskais novērtējums. Grozījumu Vides pārskatā tika apzinātas visas Liepājas rajonā esošās *Natura 2000* teritorijas, kā arī citas aizsargājamās teritorijas, tostarp putniem svarīgās vietas.

Grozījumu Vides pārskata 1. pielikuma "Liepājas rajona teritorijas plānojuma grozījumu 2008. -2020. gadam" īstenošanas iespējamo ietekmju uz vidi vērtējums" sadaļas "Maģistrālās inženierkomunikācijas, tehniskās infrastruktūras objekti un sakaru tīkli" ailē "Mērķi" minēts: "Vēja ģeneratori paredzēti alternatīvās elektroenerģijas ieguvei, to darbībai jāatbilst izstrādātajiem projektiem", savukārt ailē "Iespējamie riski un aspekti, kuri jāizvērtē, īstenojot plānotās darbības" secināts: "Paredzamā ietekme nav būtiska vai ir kopumā neitrāla. Lai izvairītos no iespējamām negatīvām ietekmēm, jāpievērš uzmanība šādiem aspektiem - kur nepieciešams, konkrētām darbībām jāpiemēro ietekmes uz vidi novērtējuma procedūra. Jāveic plānotās infrastruktūras attīstības ietekmes uz dabas pamatni izvērtējums, jāizvēlas tādi infrastruktūras attīstības risinājumi, kas iespējami mazāk samazina dabas pamatni vai tās vērtības" (*sk. Vides pārskats. Liepājas rajona teritorijas plānojuma grozījumi 2008.-2020. gadam. Kuldīga, 2008, 52. lpp. http://old.kurzemesregions.lv/media/uploads/liepaja_plan.pdf.pdf*).

Kā tas *expressis verbis* norādīts Apstrīdētā teritorijas plānojuma Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos, Dunikas pagasta padome, ņemot vērā LOB viedokli (*sk. šā sprieduma 6.5. punktu*), secināja, ka šis teritorijas plānojums nevar ietekmēt *Natura 2000* teritorijas, citas putniem svarīgās vietas, un iezīmēja vēja enerģijas ieguves zonu teritorijas plānojumā tā, lai tai nebūtu būtiskas ietekmes uz šīm teritorijām. Pēc pašvaldības ieskata, Apstrīdētais teritorijas plānojums nevar būtiski ietekmēt vidi.

Tātad, no materiāli tiesiskā viedokļa raugoties, pašvaldība bija tiesīga pieņemt Apstrīdētā teritorijas plānojuma galīgo redakciju, neveicot tai stratēģisko novērtējumu. Taču, no procesuālā viedokļa raugoties, pašvaldībai par sava lēmuma pareizību vajadzēja pārliecināties, pieprasot attiecīgu Biroja viedokli, bet to pašvaldība neizdarīja. Birojs uzskata, ka 2007. gadā tas būtu iestājies par stratēģiskā novērtējuma piemērošanu Apstrīdētajam teritorijas plānojumam, ņemot vērā to, ka 1) tādu VES būvniecība, kuru augstums pārsniedz 20 metrus, minēta Novērtējuma likuma 2. pielikumā; 2) Dunikas pagasta padome ir izdalījusi atsevišķu specifisku teritoriju, kurā pieļaujama vēja enerģijas ieguve kā atļautā papildu izmantošana visā šīs teritorijas laukumā; 3) netiek paredzēti citi regulējoši priekšnosacījumi šādas darbības realizēšanas apjomiem un iespējām (*sk. lietas materiālu 4. sēj. 191. lpp.*).

Laikā no 2009. gada septembra līdz 2010. gada jūlijam Rucavas novada dome apstiprinājusi Dunikas pagasta teritorijai 23 detālplānojumus, kuros paredzēta VES būvniecība. Šo detālplānojumu izstrādāšanas laikā Valsts vides dienesta Liepājas reģionālā vides pārvalde veikusi sākotnējo izvērtējumu, un, pamatojoties uz to, Birojs pieņēmis vairākus lēmumus par ietekmes novērtējuma procedūras nepiemērošanu Dunikas pagasta teritorijā ierosinātajām darbībām - VES būvniecībai (*sk. Biroja 2009. gada 1. jūnija lēmumu Nr. 277, 2009. gada 2. jūlija lēmumu Nr. 333, 2010. gada 4. jūnija lēmumu Nr. 153 un 2009. gada 3. septembra lēmumu Nr. 395 lietas materiālu 2. sēj. 61.-73. lpp. un 3. sēj. 102.-106. lpp.*).

Nevar piekrist no atbildes rakstiem izrietošajam viedoklim, ka Apstrīdētajam teritorijas plānojumam veikt stratēģisko novērtējumu nebija

pamata jau tādēļ vien, ka vēlāk, veicot sākotnējo izvērtējumu paredzētajām darbībām, tika konstatēts, ka tām nav tik būtiskas vai kompleksas ietekmes uz vidi, lai būtu nepieciešams piemērot ietekmes uz vidi novērtējuma procedūru.

Stratēģisko novērtējumu piemēro plānošanas dokumentiem, kuru īstenošana var būtiski ietekmēt vidi, bet konkrētai paredzētajai darbībai piemēro sākotnējo izvērtējumu un, ja nepieciešams, ietekmes novērtējuma procedūru. Piemērojot stratēģisko novērtējumu, kopumā tiek vērtēta konkrēta politikas plānošanas dokumenta ietekme, ņemot vērā Novērtējuma likuma 23.⁵ pantā noteiktos kritērijus. Stratēģiskā novērtējuma detalizācijas pakāpe ir mazāka, bet konteksts - plašāks. Tas nozīmē, ka stratēģiskā novērtējuma procedūra atšķiras no ietekmes novērtējuma procedūras.

Stratēģiskā novērtējuma piemērošana Apstrīdētajam teritorijas plānojumam būtu atbildusi gan to personu interesēm, kurām izveidojusies negatīva attieksme pret VES, gan arī to personu interesēm, kuras vēlas attīstīt vēja enerģijas ražošanu Dunikas pagastā. Pasaules vēja enerģijas asociācijas izstrādāto Ilgtspējības vadlīniju 5.3. punktā norādīts, ka viens no potenciālajiem ieguvumiem stratēģiskā novērtējuma rezultātā ir iespēja novērst vēja enerģijas attīstītāju nedrošību, nosakot prioritātes un priekšrocības (*sk. World Wind Energy AssociatioSustainability Guidelines* http://www.wwindea.org/home/images/stories/pdfs/wwea_05_11-10.pdf).

Tomēr arī RAPLM pirms Apstrīdētā teritorijas plānojuma pieņemšanas procedūras pārkāpumus nesaskatīja. Tāpat lietā netiek apstrīdēts fakts, ka pašvaldība informēja normatīvajos aktos paredzētās institūcijas par teritorijas plānojuma galīgo redakciju, kas bija izstrādāta no jauna. Turklāt daļa no jautājumiem, kas būtu izvērtējami, lai izšķirtos par stratēģiskā novērtējuma nepieciešamību, kā arī tā ietvaros, šā sprieduma pieņemšanas laikā jau ir izvērtēti sākotnējā izvērtējuma ietvaros. Atbildīgās institūcijas, veicot sākotnējo izvērtējumu, nesaskatīja būtiskas problēmas, kas varētu apdraudēt vidi.

Tātad nevar secināt, ka gadījumā, ja Dunikas pagasta padome būtu rīkojusies atbilstošākā procesuālā kārtībā, būtu pieņemts citāds lēmums nekā tas, kas paredzēts apstrīdētajos aktos.

Tiesiskuma princips prasa, lai teritorijas plānojuma un detālplānojuma normas atbilstu augstāka juridiskā spēka tiesību normām. Tikpat nozīmīgas un aizsargājamas ir arī to personu tiesības un likumiskās intereses, kurām teritorijas plānojums piešķir noteiktas tiesības un kuras, ilgtermiņā plānojot savu saimniecisko darbību, ir tiesīgas paļauties uz teritorijas plānojuma stabilitāti (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 27. marta sprieduma lietā Nr. 2007-17-05 23. punktu, 2009. gada 13. februāra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2008-23-03 10. punktu un 2009. gada 24. marta sprieduma lietā Nr. 2008-39-05 12. punktu*).

Līdz ar to **minēto procesuālo pārkāpumu vairs nevar uzskatīt par tik būtisku šā sprieduma pieņemšanas laikā, lai Apstrīdēto teritorijas plānojumu atzītu par neatbilstošu Satversmes 105. vai 115. pantam.**

9.4. Pēc Pieteikuma iesniedzēju ieskata, Apstrīdētā teritorijas plānojuma galīgās redakcijas sabiedriskajā apspriešanā pieļauti vairāki trūkumi.

9.4.1. Apstrīdētā teritorijas plānojuma galīgās redakcijas apspriešana bijusi formāla, jo viņi par to nav zinājuši un nav varējuši tajā iesaistīties. Kā jau minēts iepriekš (*sk. šā sprieduma 9. punktu*), teritorijas plānošanas procesā personas savas tiesības uz līdzdalību bauda likumā noteiktā kārtībā un apmērā. Par Apstrīdētā teritorijas plānojuma galīgās redakcijas atkārtoto sabiedrisko apspriešanu savlaicīgi publicēti paziņojumi oficiālajā laikrakstā “Latvijas Vēstnesis”, laikrakstā “Kursas laiks” un arī Dunikas pašvaldības izdevumā “Dunikas Vēstis” (*sk.: Latvijas Vēstnesis, 2007. gada 21. februāris, Nr. 31, Kursas Laiks, 2007. gada 21. februāris un Dunikas pašvaldības izdevums “Dunikas Vēstis”, 2007. gada janvāris-februāris*).

Personām, kuras patiešām vēlējušās iesaistīties pagasta attīstības plānošanā, bija reāla iespēja iesniegt savus priekšlikumus. Piemēram, iesniegums saņemts no sabiedrības ar ierobežotu atbildību “Rema kokaudzētavas”. Šis iesniegums tika skatīts Dunikas pagasta padomes sēdē, tajā tika pieņemts lēmums ņemt vērā izvirzīto priekšlikumu un izdarīt labojumus plānojuma galīgās redakcijas materiālos (*sk. Pārskatu par Dunikas pagasta*

teritorijas plānojuma gala redakcijas atkārtotu sabiedrisko apspriešanu lietas materiālu 2. sēj. 5. lpp.).

Satversmes tiesa jau ir norādījusi, ka “piedalīšanās tādu lēmumu pieņemšanas procesā, kuri saistīti ar īpašām darbībām vides jomā, nav sabiedrības pienākums, bet gan tikai tiesības” (*Satversmes tiesas 2003. gada 14. februāra sprieduma lietā Nr. 2002-14-04 secinājumu daļas 2. punkts*). Piemēram, lietā Nr. 2002-14-04 Satversmes tiesa norādīja uz trūkumiem sabiedriskās apspriešanas organizācijā, tomēr apstrīdēto aktu par neatbilstošu Satversmes 115. pantam neatzina. Sabiedriskās apspriešanas mērķis ir dot ieinteresētajām personām iespēju izteikt savu viedokli. Šī iespēja tiek nodrošināta, izpildot prasības attiecībā uz informācijas sniegšanu par projekta saturu un apspriešanas vietu. Savukārt tas, cik aktīvi personas izmanto šo iespēju, visupirms ir pašu personu ziņā (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 24. septembra sprieduma lietā Nr. 2008-03-03 19.8. punktu*).

9.4.2. Pieteikuma iesniedzēji norāda, ka sabiedriskā apspriešana noteikta no 2007. gada 1. marta līdz 22. martam, un jau 22. martā plkst. 14.00 notikusi Dunikas pagasta padomes sēde, kurā izskatīta teritorijas plānojuma galīgā redakcija. Taču tas, ka šī sēde notiks konkrētajā laikā, tika norādīts tā paša paziņojuma 4. punktā. Turklāt lietā nav materiālu, kas liecinātu, ka kāda persona 22. marta pēcpusdienā būtu iesniegusi savu priekšlikumu par Apstrīdēto teritorijas plānojumu.

9.4.3. Vietējās pašvaldības pienākums teritorijas plānojuma (detālplānojuma) izstrādāšanas gaitā ir būt par objektīvu un neitrālu vidutāju starp konkrētas teritorijas attīstītāja un ieinteresētās sabiedrības interesēm, uz klausīt un objektīvi izvērtēt visus ieinteresēto pušu viedokļus par konkrētās teritorijas atbilstošāko un piemērotāko attīstības veidu, kā arī ievērot teritorijas plānošanu reglamentējošo normatīvo aktu prasības (*sk. Satversmes tiesas 2007. gada 28. novembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2007-16-03 7. punktu un 2009. gada 24. marta sprieduma lietā Nr. 2008-39-05 10. punktu*). Ideāltipiskā situācijā pašvaldība, pieliekot papildu pūles, lai jau teritorijas plānojuma sabiedriskās apspriešanas laikā sniegtu īpašniekiem

objektīvu informāciju par VES pozitīvajiem un negatīvajiem aspektiem, būtu varējusi novērst nevajadzīgu spriedzi vēlākajos projekta apspriešanas posmos. Tomēr tas, ka pašvaldība šo savu funkciju neizpildīja iespējami labākajā veidā, vēl nav uzskatāms par būtisku procedūras pārkāpumu.

Tātad, no procesuālā aspekta raugoties, Apstrīdētais teritorijas plānojums atzīstams par tiesisku.

9.5. Nav strīda par to, ka Detālplānojuma izstrādāšanas laikā tā teritorijā paredzēto VES būvei ir veikts sākotnējais izvērtējums. Novērtējuma likums neprasa, lai Detālplānojumam tiktu veikts stratēģiskais novērtējums. Tāpat Novērtējuma likums neparedz, ka tad, ja sākotnējā izvērtējuma rezultāts to neprasa, projektam tiktu piemērota ietekmes uz vidi novērtējuma procedūra. No novērtējuma procedūras regulējuma Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments (turpmāk - Senāts) secina, ka novērtējuma mērķis ir iegūt visplašāko informāciju par paredzēto darbību, arī sabiedrības sniegtu informāciju, viedokļus un priekšlikumu. Šādas kompleksas, dārgas un ilgstošas procedūras veikšana nav attaisnojama, ja paredzētās darbības iespējamā ietekme uz vidi ir noskaidrojama arī vienkāršākā procedūrā. Būtiskākos iespējamās nelabvēlīgās ietekmes gadījumus likumdevējs ir nošķīris, nosakot obligātu ietekmes novērtējuma procedūras veikšanu (Novērtējuma likuma 1. pielikumā norādītās darbības). Savukārt darbībām, kuru iespējamā ietekme uz vidi var būt un var nebūt tāda, kurai vajadzīgs ietekmes novērtējums (Novērtējuma likuma 2. pielikumā norādītās darbības), ir paredzēts sākotnējais izvērtējums (*sk. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2010. gada 23. decembra lēmuma lietā Nr. SKA 1064/2010 10. un 11. rindkopu*).

Lietā nav materiālu, kas liktu apšaubīt to, ka Biroja lēmumi par ietekmes novērtējuma procedūras nepiemērošanu nebūtu pieņemti tiesību normām atbilstošā kārtībā.

9.6. Pieteikumā norādīts uz trūkumiem Detālplānojuma sabiedriskajā apspriešanā.

9.6.1. Nav pamatots Pieteikuma iesniedzējas viedoklis, ka nevarētu rīkot sabiedrisko apspriešanu vairākiem detālplānojumiem vienlaikus (vienas

sanāksmes ietvaros). Pašvaldībai likums atvēl rīcības brīvību izlemt, cik daudzos atsevišķos detālplānojumos plānojama kāda teritorija. Tāpat pašvaldība bauda rīcības brīvību izlemt, kurus detālplānojumus iespējams un vēlams apspriest vienlaikus.

9.6.2. Detālplānojuma sabiedriskās apspriešanas gaitā konstatējami atsevišķi trūkumi dokumentu noformēšanā. Piemēram, protokolā nav norādītas personas, kuras tiek apzīmētas kā “Austriešu kolēģi”, nav norādīta persona, kas veic tulkojumu (*sk. 2009. gada 17. aprīļa Dunikas pagasta Vēja parka informatīvās sanāksmes protokolu lietas materiālu 3. sēj. 41.-50. lpp.*). Tomēr, ņemot vērā arī presē publicēto informāciju, iespējams pārliecināties, ka tulkojums ir bijis un personas, kurām bijusi patiesa interese par ārvalsts speciālistu sniegto informāciju, varējušas šo tulkojumu saprast.

9.6.3. Pieteikuma iesniedzēji norāda, ka trokšņa un apēnojuma kartēm, kas tika demonstrētas Detālplānojuma sabiedriskās apspriešanas sanāksmē, nav pievienots rakstveida tulkojums latviešu valodā. Taču mūsdienu zinātnes un tehnikas globālās attīstības apstākļos nevar novērst to, ka zinātniskā un tehniskā informācija tiek sniegta ne tikai valsts valodā. Sabiedriskajā apspriešanā vienlaikus var piedalīties gan speciālisti, kas vēlas saņemt informāciju profesionālā līmenī, gan arī citas personas, kurām attiecīgā informācija pēc iespējas būtu jāsaņem populārzinātniskā līmenī.

Konkrētajā gadījumā lietotas ar datorprogrammas palīdzību sagatavotas trokšņa un noēnojuma kartes (*sk. lietas materiālu 3. sēj. 144.-145. lpp.*). Vietvārdi šajās kartēs rakstīti latviešu valodā. Tā kā teksts angļu valodā pēc apjoma ir neliels, ar tulka palīdzību būtu iespējams šajās kartēs ietvert informāciju izprast. Turklāt jāņem vērā, ka kartogrāfiska rakstura informācija daudzām personām sagādā grūtības neatkarīgi no tā, kāda valoda lietota kartes leģendā.

Attiecīgās trokšņa un noēnojuma kartes uzskatāmas vien par papildu uzskates līdzekli. Normatīvie akti neprasa nedz šādas kartes sagatavot, nedz arī pievienot detālplānojumam. Šo karšu demonstrēšana un to nepievienošana Detālplānojumam nav procedūras pārkāpums.

9.6.4. Pieteikuma iesniedzēja apgalvo, ka Detālplānojuma izstrādātāju mutvārdu atbildes uz sabiedrības izvirzītajiem jautājumiem bijušas īsas un nepārliecinošas, balstītas tikai uz apgalvojumiem par praksi citās valstīs, turklāt arī nepatiesiem. Taču no attiecīgo sanāksmju protokoliem nav gūstams apliecinājums tam, ka tikusi sniegta nepatiesa informācija. Turklāt pašvaldība papildus normatīvajos aktos noteiktajiem sabiedriskās apspriešanas pasākumiem organizējusi vēl arī papildu informatīvo sanākumi. Viens no minētajiem pasākumiem ildzis pat vairāk nekā četras stundas.

9.6.5. Pieteikuma iesniedzēja apgalvo, ka Detālplānojuma izstrādāšanas gaitā neesot nodrošināta patiesa sabiedrības līdzdalība lēmuma pieņemšanā un viņa neesot pienācīgi uzklusīta. No lietas materiāliem izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja Detālplānojuma izstrādāšanas laikā vērsusies pašvaldībā ar vairāk nekā desmit dažādiem iesniegumiem (*sk. lietas materiālu 4. sēj. 14.-16., 19.-22., 24, 26., 28., 30., 32. lpp.*), tostarp iesakot papildināt Dunikas pagasta teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumus ar vārdiem “vēja ģeneratorus, kuru jauda lielāka par 20 kilovatiem, atļauts uzstādīt ne tuvāk kā 2 kilometrus no dzīvojamām mājām klusā lauku apvidū”, kā arī norādot uz neprecizitātēm sabiedriskās apspriešanas kopsavilkuma materiālos atainotajos viedokļos un lūdzot rīkot jaunu sabiedrisko apspriešanu. Rucavas novada dome vairākkārt sniegusi Pieteikuma iesniedzējai rakstveida atbildes (*sk. lietas materiālu 4. sēj. 17.-18., 23., 25., 27. un 31. lpp.*), kā arī 2009. gada 27. augustā sēdē izvērtējusi un noraidījusi minēto priekšlikumu (*sk. lietas materiālu 4. sēj. 29. lpp.*). Pieteikuma iesniedzējai rakstveidā izskaidrotas normatīvo aktu prasības attiecībā uz novērtējuma procedūras piemērošanu detālplānojumam, Pieteikuma iesniedzējas norāde uz kļūdaini ierakstīto viensētas nosaukumu ir ņemta vērā, un sakarā ar viņas iesniegto priekšlikumu Detālplānojumā iestrādāts 2.10. punkts par to, ka pirms tehniskā projekta izstrādāšanas zemes gabals instrumentāli uzmērāms, pēc instrumentālās uzmērīšanas vēja ģeneratora drošības aizsargjosla nedrīkst skart citus nekustamos īpašumus kā vienīgi tos, kas noteikti šajā detālplānojumā, izņemot gadījumus, kad ir panākta vienošanās ar apgrūtināmā zemes gabala īpašnieku.

Dunikas pagasta padomes priekšsēdētāja atbilde uz 2009. gada 14. aprīlī Dunikas pagasta padomei iesniegto 182 iedzīvotāju parakstīto vēstuli (*sk. šā sprieduma 1. punktu*) publicēta arī izdevumā “Dunikas Vēstis”. Tajā, atsaucoties uz Satversmes 105. pantu, citastarp norādīts, ka Dunikas pagasta padomei lēmumu pieņemšanā jāņem vērā arī to pagasta iedzīvotāju intereses, kuri vēlas uz savā īpašumā esošās zemes izvietot vēja ģeneratorus (*sk. Dunikas Vēstis, Nr. 3, 2009. gada maijs-jūnijs, lietas materiālu 3. sēj. 157.-158. lpp.*).

Tāpat nav šaubu par to, ka Rucavas novada domei bija zināma Pieteikuma iesniedzējas absolūti noraidošā nostāja pret VES ierīkošanu viņas īpašumam piegulošajā zemes gabalā un Rucavas novada dome bija informēta, ka viedokļi par Detālpilnojumā skartās teritorijas izmantošanu ir atšķirīgi.

Satversmes tiesa jau ir norādījusi, ka vietējām pašvaldībām jābūt godīgām pret sabiedrību jautājumā par tiešās piedalīšanās formu ierobežojumiem un jāizvairās no pārspīlētu cerību veicināšanas attiecībā uz iespējām apmierināt dažādas paustās intereses, it sevišķi tad, kad tiek pieņemti lēmumi par konfliktējošām interesēm vai resursu normēšanu. Lēmumu par to, kuram no pretrunīgajiem viedokļiem dodama priekšroka, dome ir tiesīga pieņemt savas rīcības brīvības ietvaros (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 24. septembra sprieduma lietā Nr. 2008-03-03 20.4. punktu*).

“Lēmuma pieņemējam ne vienmēr ir jāvadās no personu izteiktajiem priekšlikumiem vai iesniegtajiem iebildumiem. Personu ierosinājumi ir rūpīgi jāizvērtē, vadoties no lietderības apsvērumiem” (*Satversmes tiesas 2004. gada 9. marta sprieduma lietā Nr. 2003-16-05 secinājumu daļas 5. punkts*).

Lai arī Teritorijas plānošanas likums paredz, ka izvērtējums jāizdara pašvaldībai, tas nenozīmē, ka ikviens detālpilnojumā apspriešanas laikā izteiktais priekšlikums būtu jāizvērtē pašvaldības vēlētas institūcijas plenārsēdē. Kārtību, kādā dome sadala un organizē darbu plenārsēdē, komitejās un struktūrvienībās, un subjektu, kas katrā konkrētā gadījumā veic izvērtēšanu pašvaldības vārdā, dome nosaka atbilstoši likumam “Par pašvaldībām” (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 24. septembra sprieduma lietā Nr. 2008-03-03 19.8. punktu*).

Vērtējot kopsakarā Detālplānojuma sabiedriskās apspriešanas sapulču protokolus, Pieteikuma iesniedzējas saraksti ar Rucavas domi un Rucavas domes sēdes protokolu, nav gūstams ieskats, ka Pieteikuma iesniedzēja Detālplānojuma izstrādāšanas gaitā nebūtu uzklausi vai viņas viedoklis nebūtu izvērtēts.

9.7. Detālplānojuma izstrādāšanas gaitā Ekonomikas ministrija divas reizes mainījusi savu viedokli par aizsargjoslas noteikšanas metodiku. Sakarā ar to pašvaldība pieņēmusi attiecīgus lēmumus par izmaiņām Detālplānojuma redakcijās. Satversmes tiesa šajā spriedumā jau iepriekš ir secinājusi, ka pašvaldībai bija jāņem vērā Ekonomikas ministrijas viedoklis (*sk. šā sprieduma 6.11. punktu*). Līdz ar to šīs izmaiņas nevar uzskatīt par Detālplānojuma izstrādāšanas procedūras pārkāpumu.

Detālplānojuma galīgajā redakcijā iezīmētā aizsargjosla atbilst skaidrojumam, kas to paredz aprēķināt, ģeneratora maksimālajā augstumā ieskaitot gan torņa augstumu, gan arī rotora spārnu rādiusu, tātad atbilstoši variantam, kuru par labvēlīgāku sev uzskata Pieteikuma iesniedzēja. Aizsargjosla neapgrūtina Pieteikuma iesniedzējas īpašumu. Konstitucionālās sūdzības mērķis ir novērst iespējamu Pieteikuma iesniedzējas pamattiesību aizskārumu. Tātad pēc konkrētā pieteikuma nebūtu lemjams jautājums par to, vai aizsargjosla nav iezīmēta par platu un vai līdz ar to Detālplānojums neaizskar attiecīgā īpašuma īpašniekam Satversmes 105. pantā noteiktās pamattiesības.

9.8. Administratīvās rajona tiesas 2010. gada 12. oktobra lēmumā lietā Nr. A420697510 secināts, ka atbilstoši detālplānojumiem aizsargjoslas platums ap vēja ģeneratoriem (kopējais augstums - 149 m) ir 1,5 reizes lielāks nekā vēja ģeneratoru maksimālais augstums - tas ir 223,5 metri, savukārt tehniskajā projektā noteiktā drošības aizsargjosla ap vēja ģeneratoru ir 165,0 metri. Satversmes tiesa jau ir secinājusi, ka konkrētās būvniecības atbilstība detālplānojumam nav izvērtējama normu kontroles procesā (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 24. septembra sprieduma lietā Nr. 2008-03-03 21. punktu*).

Būvniecības tiesiskums vērtējams, ņemot vērā detālplānojumā noteikto, nevis otrādi.

Tātad Detālplānojums pieņemts pienācīgā procesuālā kārtībā.

Līdz ar to apstrīdētie akti uzskatāmi par pieņemtiem tiesiskā veidā un pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar likumu.

10. Iepriekš jau tika norādīts, ka VES attīstīšana ne vien uzskatāma par atsevišķu personu īpašuma tiesību izmantošanas nodrošinājumu, bet ir vērsta uz Satversmes 115. pantā noteikto valsts pienākumu izpildi vides uzlabošanas jomā.

Līdztekus tam apstrīdētie akti sekmē enerģētikas sektora attīstību Latvijā un Latvijas enerģētisko neatkarību no ārvalstīm. Latvija ir viena no tām Eiropas Savienības dalībvalstīm, kuras vislielākajā mērā ir atkarīgas no importētajiem energoresursiem. Gandrīz visa nafta un gāze tiek importēta no Krievijas. Vietējā pieprasījuma mazināšanās, aizvien plašākā vietējo atjaunojamo energoresursu izmantošana un pakāpenisks energoefektivitātes pieaugums ir faktori, kas ļāvuši samazināt Latvijas energoatkarību no 80-90 procentiem pēc valsts neatkarības atgūšanas līdz 60-70 procentiem (*sk.: Autoru kolektīvs Dr. Andra Sprūda vadībā. Pētījums "Latvijas enerģētikas politika: ceļā uz ilgtspējīgu un caurspīdīgu enerģētikas sektoru". Rīga, Sorosa fonds Latvija, 19. lpp.*).

Visbeidzot apstrīdētie akti vērsti arī uz to personu īpašuma tiesību īstenošanu, kuras vēlas izmantot savus īpašumus, izvietojot uz tiem VES un gūstot no šīs saimnieciskās darbības peļņu. VES izvietojuma rezultātā ienākumus budžetā gūst arī vietējā pašvaldība, līdz ar to rodot iespēju šos līdzekļus izlietot novada attīstībai, tostarp personu sociālo tiesību nodrošināšanai.

Tātad pamattiesību uz īpašumu ierobežojumam ir leģitīms mērķis - citu personu tiesību un sabiedrības labklājības nodrošināšana.

11. Lai izvērtētu, vai apstrīdētajos aktos ietvertie ierobežojumi ir samērīgi ar leģitīmo mērķi, nepieciešams pārbaudīt, vai tiek nodrošināts saprātīgs

līdzsvars starp Pieteikuma iesniedzēju interesēm, no vienas puses, un minētajām visas sabiedrības un citu personu interesēm, no otras puses. Ir jānoskaidro: 1) vai pašvaldības lietotie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai; 2) vai šāda rīcība ir nepieciešama, tas ir, vai mērķi nevar sasniegt ar citiem, personas tiesības un likumiskās intereses mazāk ierobežojošiem līdzekļiem; 3) vai pašvaldības rīcība ir samērīga jeb atbilstoša, tas ir, vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par personas tiesībām un likumiskajām interesēm nodarīto zaudējumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2008. gada 12. novembra sprieduma lietā Nr. 2008-05-03 11. punktu*).

11.1. Pēc Pieteikuma iesniedzēju ieskata, apstrīdētie akti minēto leģitīmo mērķi nerasniedz. Taču Satversmes tiesa šajā spriedumā jau ir izvērtējusi un atzinusi par nepamatotu Pieteikuma iesniedzēju viedokli, ka enerģijas ražošana VES neesot piemērota tam, lai valsts izpildītu no Satversmes 115. panta izrietošos pienākumus (*sk. šā sprieduma 6. punktu*). Jau iepriekš tika norādīts uz importēto energoresursu lielo īpatsvaru Latvijā (*sk. šā sprieduma 10. punktu*), tātad nav pamatots pieteikumā izteiktais viedoklis, ka Latvija sev nepieciešamo elektroenerģiju var saražot hidroelektrostacijās (*sk. lietas materiālu 1. sēj. 45. lpp.*).

Pieteikumos izteikts viedoklis, ka īpašnieki, kuri piekrituši VES projektu īstenošanai uz tiem piederošās zemes, gūstot salīdzinoši nelielu ekonomisko labumu. Taču Satversmes tiesas kompetencē nav privātpersonu civiltiesisko darījumu izvērtēšana. Apstrīdētie akti neparedz īpašniekam pienākumu sakarā ar VES projekta realizāciju uzņemt civiltiesiskas saistības, ja viņš to nevēlas.

Konkrētās lietas ietvaros nav vērtējams arī tas, vai pašvaldība no VES ekspluatācijas gūs samērīgu finansiālu labumu salīdzinājumā ar peļņu, ko varētu gūt atsevišķas personas. Nekustamā īpašuma un personu ienākumu aplikšanu ar nodokļiem, kā arī attiecīgajos nodokļos samaksātās naudas sadalījumu starp valsts budžetu un pašvaldību budžetiem regulē likumi, nevis apstrīdētie akti.

Tātad apstrīdētie akti ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai.

11.2. ”Izvērtējot to, vai leģitīmo mērķi var sasniegt arī saudzējošāk, Satversmes tiesa ņem vērā, ka saudzējošāks līdzeklis ir nevis jebkurš cits, bet

tikai tāds līdzeklis, ar kuru var sasniegt leģitīmo mērķi tādā pašā kvalitātē” (*Satversmes tiesas 2005. gada 13. maija sprieduma lietā Nr. 2004-18-0106 19. punkts*). Pēc Pieteikuma iesniedzēju ieskata, alternatīvs līdzeklis varētu būt VES izvietošana ne tuvāk kā 2 kilometru attālumā no viņu īpašumiem. Taču šāds risinājums vispār liegtu citiem īpašniekiem izmantot savus īpašumus vēja enerģijas ieguvei un līdz ar to nerasniedz leģitīmo mērķi tikpat efektīvi kā apstrīdētie akti.

11.3. Izvērtējot, vai sabiedrības ieguvums atsvēr Pieteikuma iesniedzējiem noteikto ierobežojumu, jāņem vērā vairāki aspekti.

Pirms Dunikas pagasta padomes 2006. gada 10. novembra lēmuma Dunikas pagastam vispār nebija teritorijas plānojuma. Tātad personām nevarēja rasties tiesiska paļāvība uz to, ka pagasta teritorija tiks saglabāta vai attīstīta kādā konkrētā veidā.

Atbilstoši Teritorijas attīstības likuma 1. panta 3. punktam teritorijas attīstības līmeni raksturo attīstības indekss. Ministru kabineta 2008. gada 15. septembra noteikumos Nr. 730 “Teritorijas attīstības indeksa aprēķināšanas un piemērošanas kārtība” Dunikas pagastam aprēķinātais attīstības indekss bija “-0,325”, kas to ierindoja tikai 259. vietā no visiem Latvijas pagastiem. Šādos apstākļos pašvaldības izšķiršanos par teritorijas attīstīšanu, nevis vides nemainības saglabāšanu nevar uzskatīt par nesamērīgu.

Ņemot vērā to, ka Apstrīdētās teritorijas plānojums tiek precizēts detālplānojumos, kuros iespējams paredzēt VES izbūvi pienācīgā attālumā no esošajām dzīvojamām mājām, kā arī to, ka Detālplānojums paredz VES izbūvi pienācīgā attālumā no Pieteikuma iesniedzējas dzīvojamās mājas, personu tiesībām uz īpašumu noteiktais ierobežojums nav liels un ir mazāks nekā labums, ko sabiedrība gūst no leģitīmā mērķa sasniegšanas un VES attīstības konkrētā projekta ietvaros.

Tātad pamattiesību ierobežojums ir samērīgs un apstrīdētie akti atbilst Satversmes 105. un 115. pantam.

Nolēmumu daļa

Pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 30. - 32. pantu, Satversmes tiesa

nosprieda:

atzīt Rucavas novada domes 2009. gada 3. novembra saistošos noteikumus Nr. 27 “Par Rucavas novada teritorijas plānojumiem” daļā par vēja enerģijas zonas noteikšanu Dunikas pagasta teritorijā un 2009. gada 17. decembra saistošos noteikumus Nr. 41 “Detālpilnojums nekustamajam īpašumam “Šuķi” (kad. Nr. 6452 012 0156, kad. Nr. 6452 011 0012), “Skrandas” (kad. Nr. 6452 012 0007)” par atbilstošiem Latvijas Republikas Satversmes 105.un 115. pantam.

Spriedums ir galīgs un nepārsūdzams.

Spriedums stājas spēkā tā publicēšanas dienā.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs

V.Skudra